

MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

Ellidördüncü Birleşim

13 . 2 . 1964 Perşembe

İçindekiler

	Sayfa	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	594:595	
2. — Gelen kâğıtlar	595:597	
3. — Yoklama	597	
4. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	598	
1. — Burdur Milletvekili Fethi Çelikbaş'ın, Başkanlığın 12.2.1964 tarihli Birleşimde, yeterlik önergelerinin kabulünden sonra, bâzı sayın üyelere söz vermesinin usule aykırılığı hakkında konuşması ve Başkanlığın cevabı	598	nın, Kıbrıs'taki Türklerin Makarios'un imha ve ilhak plânlarıyla düşürüldükleri perişan durumu yerinde yaptığı müşahedelere dayanarak açıklanması 601:602
2. — Çankırı Milletvekili Kâzım Arar'ın, 12.2.1964 tarihli Birleşimde, yeterlik aleyhinde söz istemesinin cezalandırma yoluyla önlenmek istenilmesinin doğru olmadığına dair sözleri ve Başkanlığın cevabı	598:599	5. — Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Kemal Satır'ın, Hükümetin Kıbrıs konusundaki kesin ve meşru tutumuna dair demeci 602:603
3. — Kocaeli Milletvekili ve Dışişleri Komisyonu Başkanı Nihat Erim'in, Kıbrıs'taki Rumların yeni ve genel bir saldırıya geçtiği haberi üzerine komisyonlarınca Meclise sunulması kararlaştırılan hususlara dair demeci	599:601	6. — İzmir Milletvekili Şinasi Osma'nın, Kıbrıs konusunda bir Genel görüşme açılmasına dair önergesi (8/8) 603:604
4. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Kıbrıs'taki Türklerin Makarios'un imha ve ilhak plânlarıyla düşürüldükleri perişan durumu yerinde yaptığı müşahedelere dayanarak açıklanması		7. — İstanbul Milletvekili İsmail Hakkı Tekinel'in, Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen Tapulama kanunu tasarısının Adalet Bakanınca yerilmesinin Anayasa ile bağdaşamıyacağı yolundaki konuşması 604:605
		8. — Sayın üyelere bâzılarına izin verilmesine dair Başkanlık tezkeresi (3/820) 605
		9. — İçişleri ve Millî Savunma Komisyonlarında açık bulunan üyelikler için seçim yapılması 605:606

5. — Görüşülen işler

606

1. — Siyasi partiler kanunu tasarısı ile Adana Milletvekili Kasım Gülek ve Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Siyasi partiler kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu (1/560, 2/372, 2/591) (S. Sayısı: 527) 606:622

6. — Sorular ve cevaplar

622

A) Yazılı sorular ve cevapları

622

1. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İstanbul'un Kartal ilçesi dâhilinde bulunan Tuzla içmelerinin hangi esaslara göre işletildiğine ve hangi esaslar dâhilinde teftiş ve murakabe edildiğine dair yazılı soru önergesi ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir, Turizm ve Tanıtma

Bakanı Ali İhsan Gögüş ve Ulaştırma eski Bakanı İhsan Şeref Dura'nın yazılı cevapları (7/379) 622:625

2. — Samsun Milletvekili Osman Şahinoğlu'nun, Pilot bölge kabul edilen Terme ilçesinde inşasına başlanan sağlık merkezine, 1964 senesi için, ne kadar yardım yapılacağına dair yazılı soru önergesi ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir'in yazılı cevabı (7/405) 625

3. — Bursa Milletvekili İsmail Yılmaz'ın, ormanlık bölgelerde yaşayan halka, linyit yakmaları için, soba temini hususunda ne düşünüldüğüne dair yazılı soru önergesi ve Tarım Bakanı Turan Şahin'in yazılı cevabı (7/421) 625:627

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Antalya eski Milletvekili Burhanettin Onat'ın, hükümlü bulunduğu cezanın kalan kısmının kaldırılması hakkında Dilekçe Karma Komisyonca hazırlanan kanun tasarısı görüşülerek kabul edildi.

Siyasi partiler kanun tasarısının, tümü üzerindeki görüşmelerin yeterliği hakkında verilen önergelerin kabulünden sonra, komisyona getirilmesine dair olan önergeler üzerindeki görüşmelere başlandığı sırada saat 16 ya geldiğinden soruların cevaplandırılmasına geçildi.

Niğde Milletvekili Asım Eren'in, Beş Yıllık Plâna kabul edilmiş olan himaye ana prensibi ve millî petrolün korunması hususunda ne gibi tedbirler alındığına,

Niğde Milletvekili Ruhi Soyer'in, Niğde ili çevrelerindeki sulama tesisi projesine,

Aydın Milletvekili M. Şükrü Koç'un, aydın ili DSİ içme suları, sulama ve kurutma işlerinde ve bunlardan hangilerinin sonuçlandırıldığına dair sorularına cevap vermek için Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hüdayi Oral mehil istedi.

Niğde Milletvekili Asım Eren'in, halkın ucuz fiyatla motopomp temini hususunda ne

gibi tedbirler alınacağına dair, Sanayi ve Ticaret Bakanlarından sözlü sorusuna, Sanayi Bakanı Muammer Ertem ve Ticaret Bakanı Fennî İslimyeli cevap verdiler.

Trabzon Milletvekili Ekrem Dikmen'in, Doğu - Karadeniz köylüsüne ucuz buğday verilmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair Başbakan'dan olan sözlü sorusuna, Ticaret Bakanı Fennî İslimyeli cevap verdi.

İsparta Milletvekili Ali İhsan Balım'ın, bir köre sıhhi muayene kurulunun tam sağlam raporu verdiği haberinin doğru olup olmadığına dair, Sağlık ve Sosyal Yardım ve İşleri Bakanlarından sözlü sorusuna, İşleri Bakanı bilâhara cevap vermek kaydıyla Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir cevap verdi.

Erzurum Milletvekili Nihat Diler'in, Erzurum ili ve dolaylarında yapılacak yolların durumlarına ve

Tokat Milletvekili Mehmet Kazova'nın, Tokat şehri içindeki asfaltın ne zaman yapılacağına dair sorularına, Bayındırlık Bakanı Arif Hikmet Onat cevap verdi.

Niğde Milletvekili Ruhi Soyer'in, Niğde ili ve Aksaray Devlet hastaneleri teşkilât durumları ve Ulukışla ve Ortaköy kazalarının sağlık

merkezine kavuşturulmalarına dair sorusunu da Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir cevaplandırdı.

Mardin Milletvekili Esat Kemal Aybar'ın, Mardin'e bağlı Derik ilçesi Kaymakamının partizanca tutumuna dair İçişleri Bakanından,

Çorum Milletvekili Abdurrahman Güler'in, Çorum eski Milletvekili Hüseyin Ortakçoğlu'nun, durumuna dair Adalet ve İçişleri bakanlarından,

Tunceli Milletvekili Vahap Kışoğlu'nun, Tunceli iline ait halen yürürlükte bulunan yasak bölge kararının kaldırılması hususunda ne düşünüldüğüne dair, Turizm ve Tanıtma ve İçişleri bakanlarından,

İzmir Milletvekili Ali Naili Erdem'in, bu sene her hangi bir sebeple, lise ve ortaokullara giremeyen talebeler hakkında ne düşünüldüğüne dair, Millî Eğitim Bakanından,

Afyon Karahisar Milletvekili Mehmet Turgut'un, 23 Nisan 1920 tarihinden bugüne kadar, her toplantı yılında kaçar Birleşim yapıldığına ve birleşimlerin süresine dair, Millet Meclisi Başkanlığından,

Aydın Milletvekili M. Şükrü Koç'un, ilk öğretim kurumlarına kaydolunan öğrencilerden (her hangi bir nam altında) ücret alındığının doğru olup olmadığına dair Millî Eğitim Bakanından,

Sinop Milletvekili Mustafa Kaptan'ın, Hükümetin ve hassaten İçişleri Bakanının adliye baskı altında tutması ve tehdit etmesinin, Anayasa nizamına göre, mümkün olup olmadığına dair İçişleri Bakanından,

Eskişehir Milletvekili Seyfi Öztürk'ün, Hükümetin dinî tedrisat hakkındaki düşüncesinin ne olduğuna dair Başbakan'dan,

Amasya Milletvekili Mustafa Kemal Karan'ın, politik temayül gösteren Tokat Devlet Su İşleri Başmühendisi hakkında ne gibi işlem yapıldığına dair Bayındırlık Bakanından ve

Gümüşane Milletvekili Sabahattin Savacı'nın, Almanya'nın Münih şehrinde bulunan öğrenci müfettişlerimizin görevlerini layıkiyle yapıp yapmadıklarına dair Millî Eğitim Bakanından olan soruları, soru sahipleri ikinci defadır hazır bulunmadıklarından, düştü.

Tekirdağ Milletvekili Turhan Kut, verdiği önerge ile Atatürk'ün Kurtuluş Savaşında kargâh olarak yararlandığı binada bulunan banyo dairesinin tahribedildiği hakkındaki neşriyatın doğru olup olmadığına dair Tarım Bakanından sözlü sorusunun yazılı soruya çevrilmesini istediğinden bu isteği oya sunulurak kabul olundu.

Tokat Milletvekili Mehmet Kazova; Tokat ile Yeşilirmak Köprüsünün gözlerine ne makatla toprak döküldüğüne dair, Bayındırlık Bakanından olan sorusunu sormaktan vazgeçtiğini bildirdi.

696, 697, 698, 709, 720, 725, 726, 727, 734, 736, 737, 740, 762, 775, 785 sayılı sorular, ilgili bakanlar,

723, 742, 747, 748, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 759, 760, 761, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 776, 777, 778, 779, 782, 783, 784, 786, 787, 788, 790, 791, 792, sorular, soru sahibi milletvekilleri hazır bulunmadıklarından,

730, 733, 749, 757, 758, 780 sayılı sorular ise, soru sahibi milletvekillerinin izinli bulunmaları sebebiyle, gelecek soru gününe bırakıldı.

13 Şubat 1964 Perşembe günü saat: 15,00 te toplanılmak üzere (saat : 18,17 de) Birleşime son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Mekki Keskin

Kâtip
Siirt
Süreyya Öner

Kâtip
Malatya
Nurettin Akyurt

2. — GELEN KÂĞITLAR

Teklif

1. — Artvin Milletvekili Sabit Osman Avci'nin, 25 . 5 . 1961 tarihli 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 32 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi (2/662) (İçişleri, Adalet ve Anayasa komisyonlarına)

Raporlar

2. — 1964 yılı bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu ile 1964 yılı bütçe kanunu tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Karma Bütçe Komisyonu raporu (M.

Meclisi 1/578; C. Senatosu 1/379) (Gündeme) (M. Meclisi S. Sayısı : 596; C. Senatosu S. Sayısı : 336)

3. — Ankara Üniversitesi 1964 yılı bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu ile Ankara Üniversitesi 1964 yılı bütçe kanunu tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Karma Bütçe Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/579; C. Senatosu 1/342) (Gündeme) (M. Meclisi S. Sayısı : 592; C. Senatosu S. Sayısı : 341)

4. — Ege Üniversitesi 1964 yılı bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Karma Bütçe Komisyon başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 1/584; C. Senatosu 1/346) (Gündeme) (M. Meclisi S. Sayısı : 601; C. Senatosu S. Sayısı : 342)

5. — İstanbul Üniversitesi 1964 yılı bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Karma Bütçe Komisyon başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 1/586; C. Senatosu 1/345) (Gündeme) (M. Meclisi S. Sayısı : 600; C. Senatosu S. Sayısı : 339)

6. — İstanbul Teknik Üniversitesi 1964 yılı bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Karma Bütçe Komisyon başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 1/587; C. Senatosu 1/344) (Gündeme) (M. Meclisi S. Sayısı : 599; C. Senatosu S. Sayısı : 340)

7. — Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 1964 yılı bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Karma Bütçe Komisyon başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 1/582; C. Senatosu 1/360) (Gündeme) (M. Meclisi S. Sayısı : 602; C. Senatosu S. Sayısı : 344)

8. — Karayolları Genel Müdürlüğü 1964 yılı bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu ile Karayolları Genel Müdürlüğü 1964 yılı bütçe kanunu tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Karma Bütçe Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/588; C. Senatosu 1/347) (Gündeme) (M. Meclisi S. Sayısı : 591; C. Senatosu S. Sayısı : 343)

9. — Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü 1964 yılı bütçe kanunu tasarısı ve Kar-

ma Bütçe Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Karma Bütçe Komisyon başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 1/585; C. Senatosu 1/361) (Gündeme) (M. Meclisi S. Sayısı : 603; C. Senatosu S. Sayısı : 345)

10. — Tekel Genel Müdürlüğü 1964 yılı bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Karma Bütçe Komisyon başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 1/591; C. Senatosu 1/348) (Gündeme) (M. Meclisi S. Sayısı : 598; C. Senatosu S. Sayısı : 346)

11. — Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü 1964 yılı bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu ile Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü 1964 yılı bütçe kanunu tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Karma Bütçe Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/583; C. Senatosu 1/357) (Gündeme) (M. Meclisi S. Sayısı : 594; C. Senatosu S. Sayısı : 347)

12. — Orman Genel Müdürlüğü 1964 yılı bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu ile Orman Genel Müdürlüğü 1964 yılı bütçe kanunu tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Karma Bütçe Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/589; C. Senatosu 1/362) (Gündeme) (M. Meclisi S. Sayısı : 593; C. Senatosu S. Sayısı : 348)

13. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1964 yılı bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Karma Bütçe Komisyon başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 1/581; C. Senatosu 1/359) (Gündeme) (M. Meclisi S. Sayısı : 604; C. Senatosu S. Sayısı : 349)

14. — Petrol Dairesi Başkanlığı 1964 yılı bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu ile Petrol Dairesi Başkanlığı 1964 yılı bütçe kanunu tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Karma Bütçe Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/590; C. Senatosu 1/358) (Gündeme) (M. Meclisi S. Sayısı : 595; C. Senatosu S. Sayısı : 350)

15. — Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1964 yılı bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Sena-

tosu ve Karma Bütçe Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 1/580; C. Senatosu 1/330) (Gündeme) (M. Meclisi S. Sayısı : 597; C. Senatosu S. Sayısı : 338)

16. — Vakıflar Genel Müdürlüğü 1964 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu ile Vakıflar Genel Müdürlüğü 1964 yılı Bütçe kanunu tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Karma Bütçe Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/592; C. Senatosu 1/329) (Gündeme) (M. Meclisi S. Sayısı : 590; C. Senatosu S. Sayısı : 337)

17. — Mardin Milletvekili Talât Oğuz'un, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 226 nci maddesinin ilk fıkrasının değiştirilmesine müteallik kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/128) (Gündeme) (S. Sayısı : 584)

18. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırcı, İzmir Milletvekili Şeref Baksık, Zonguldak Milletvekili Yusuf Ziya Yücebilgin ve Adana Milletvekili İbrahim Tekin'in, Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 7 nci maddesinin 2 nci bendinin 1 nci fıkrasının 2 nci cümlesinin çıkarılması, 11 nci maddesinin 1 nci fıkrasının,

19 ncu maddesinin 2 nci bendinin 5 nci fıkrasının, 20 nci maddesinin 12 nci bendinin, 25 nci maddesinin (c) bendinin 1 nci fıkrasının, 62 nci maddesinin 2 nci fıkrasının ve 2 nci geçi maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet ve Çalışma komisyonları raporları (2/628) (Gündeme) (S. Sayısı : 587)

19. — 1076 sayılı İhtiyat subayları ve ihtiyat askerî memurları Kanununun 2754 sayılı Kanunla muaddel 25 nci maddesinin tadiline dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/535) (Gündeme) (S. Sayısı : 588)

20. — Tekirdağ Milletvekili Hayri Mumcuoğlu'nun, bâzı suç ve cezaların affı hakkındaki 23 Şubat 1963 gün ve 218 sayılı Kanunun 4 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve İstanbul Milletvekili İsmail Hakkı Tekinel'in, Bâzı suç ve cezaların affı hakkındaki 23 Şubat 1963 gün ve 218 sayılı Kanunun 8 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ile İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, bâzı suç ve cezaların affı hakkındaki 218 sayılı Kanunun 3 ncu maddesinin 1 nci bendinin tadili hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/574, 2/645, 2/650) (Gündeme) (S. Sayısı : 589)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati: 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Nurettin Ok

KATIPLER : İlyas Kılıç (Samsun), Mithat Şükrü Çavdaroğlu (Balıkesir)

BAŞKAN — Millet Meclisi Birleşimini açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama otomatik oylama cihazı ile yapılacaktır. Lütfen sayın arkadaşlarımız beyaz düğmeye bassınlar.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Yoklama muamelesi bitmiştir. Müzakere için gerekli çoğunluğumuz mevcuttur. Müzakerelere başlıyoruz.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Burdur Milletvekili Fethi Çelikbaş'ın, Başkanlığın 12 . 2 . 1964 tarihli Birleşimde, yeterlik önergelerinin kabulünden sonra, bâzi sayın üyelere söz vermesinin usule aykırılığı hakkında konuşması ve Başkanlığın cevabı*

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Sayın Başkan, geçen zabıtlarla ilgili bir tatbikatın emsal teşkil etmemesi maksadiyle mâruzatta bulunmak istiyorum.

BAŞKAN — Yani gündem dışı söz istiyorsunuz.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Evet.

BAŞKAN — Buyurun.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Muhterem arkadaşlar, dünkü müzakerelerde Sayın Başkanın müzakereleri idare ediş tarzında Dahilî Nizamnameye uymayan bir davranışın, not şeklinde İctüzüğe bilâhara ilâve edilmesinin endişesi içinde, bu hususu tanzih maksadiyle huzurunuzda yer almış bulunuyorum.

Dün, nazarlardan kaçmamıştır, kifayet takriri kabul edildikten sonra sayın Başkan, takrirler vesilesiyle takrir sahiplerine söz verdi ve Sayın Tahtakılıç kürsüye geldi, konuştu. Halbuki kifayet, İctüzüğün ilgili maddesi gereğince, bütün müzakereleri durdurmaya mâtufluk, hattâ sualler varsa suallerin de artık sorulmasına ve cevaplandırılmasına mâni bir usuli müessesedir. Filhakika İctüzüğün 104 ncü maddesi aynen şunu ihtiva etmektedir: «Müzakerenin kifayeti aleyhinde söz istiyen bulunursa işlerinden yalnız birine ruhsat verilir.

Ondan sonra işari reye müracaat olunur.»

Not 57: «Kifayeti müzakere sorulara da şâmilirdir.»

İctüzüğün bu kadar sarîh ve katî hükmüne rağmen Sayın Başkanın, kifayetten sonra, kifayete tekaddüm eden müzakereler vesilesiyle verilmiş olan takrirler üzerinde takrir sahiplerini konuşmak üzere kürsüye davet etmesi İctüzüğe uygun değildir. Bu bir. Yanlış bir tatbikatın Meclise maledilmemesi için bunu bilhassa belirtmek istiyorum.

İkinci bir hatalı tatbikat daha yapılmıştır. O da şudur: Meclis birleşimlerinde çeşitli kararlar alınır. Bundan evvelki birleşimlerden bir tanesinde Yüksek Meclis karar almıştır; Çarşamba

günleri saat 16,00 ya kadar gündemdeki meseleler müzakere edilir. Dörtten sonra sorulara geçilir. Meclisin bir kararıdır bu. Fakat Meclis, bu kararını her zaman değiştirmek imkânına sahiptir. Üyelerden birisi veya birden fazlası takrir verir, müzakere edilen hususun, üyelerin çoğunluğu tarafından devam edilmesi uygun görülüyorsa saat 16 ya gelmiş olsa dahi Başkanlık Divanı, Sayın Başkan, bu takrir Heyeti Umumiye'nin oyuna arz etmeye mecburdur ve bugüne kadar ki tatbikat hep böyle ola gelmiştir. Dün Sayın Başkan, buna da yer vermemiştir. Bu itibarla, Meclisin her hangi bir kararını istediği bir toplantıda değiştirebilmek yetkisi mutlak olduğuna göre, yanlış bir tatbikatın emsal olmaması bakımından bunu tanzih etmeye zaruret duymaktayım. Bu konuşmam Başkanın tutumu ile ilgili olmaktan ziyade, İctüzüğün not kısmında her hangi bir yanlış tatbikatın yerleşmesine mâni olmak maksadına mâtuftur. Kaldı ki, Sayın Başkan, dörde gelmeden dahi dün, «saat dörde gelmiştir» diye arkadaşlara konuşma hakkını tanımamıştır. Bu bakımdan İctüzük hükümlerine göre dünkü davranışın iki tatbikatı bundan sonraki müzakerelerde teamül haline gelmemelidir. Çünkü İctüzük bu tarz bir teamüle müsait değildir. Hükümler sarîhtir, bu sarîh hükümlere göre idare etmek zaruridir.

Mâruzatım bu hususu tesbit etmek içindir.

2. — *Çankırı Milletvekili Kâzım Arar'ın, 12 . 2 . 1964 tarihli Birleşimde, yeterlik aleyhinde söz istemesinin cezalandırma yoluyla önlenmek istenilmesinin doğru olmadığına dair sözleri ve Başkanlığın cevabı*

KÂZIM ARAR (Çankırı) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Nedir Sayın Arar?

KÂZIM ARAR (Çankırı) — Aynı mevzuda.

BAŞKAN — Aynı mevzu görüşüldüğüne göre, zatiâlinizin ayrıca söz istemesine lüzum var mı?

KÂZIM ARAR (Çankırı) — Benimle ilgili.

BAŞKAN — Şahsınızla ilgili. Buyurunuz, kısa olmak şartıyla.

KÂZIM ARAR (Çankırı) — Muhterem arkadaşlar, dün Sayın Başkan bendenize karşı çok açık bir haksızlık yaptılar. Evvelsi gün, siyasi partiler kanununun müzakeresinde, Başkanlığa

verilen yeterlik önergesi aleyhinde söz almıştım. Bir başka arkadaş da söz istediler. «Kâzım Arar sizden evvel söz istedi», diye beyanda bulundular ve zapta geçirdiler. Fakat o gün beş üyenin ayağa kalkmak suretiyle yoklama istemeleri üzerine, Meclis tatil yaptı. Dün Sayın Başkan bu hususu hatırlatmış olmama rağmen beni dinlemediler. «Başkanlık Divanının tutumu hakkında konuşacağım», dedim, söz vermediler. «Usul hakkında konuşacağım» dedim, «Hayır veremem», dediler. «Bütün yollar kapalı mı?» dedim, «Evet kapalı», dediler. «Niçin yüksek sesle konuşuyorsunuz?» dediler. «Duyurmak için konuşuyorum» dedim. «Duyuyoruz», dediler.

Acayip bir mânzara karşındayız, muhterem arkadaşlarım. Bundan sonra ceza kesmek yoluna gittiler. Suçluların güçlü haline bir son vermek lâzım. Başkanlık Divanı Büyük Meclise saygı göstermek mecburiyetindedir. Haksızlığı şiar eden bir Başkan, burada bir milletvekiline ceza kesmeye, kalkışırsa, bunun bir teamül haline gelmesi halinde Büyük Meclis üzerinde, Başkanlık Divanının tutumunu ibretle temaşa etmek lâzım gelir. Unutmamalıdır ki, başkanlar, Büyük Millet Meclisi üyelerine, asgari bir seçmene gösterdikleri nezaketi göstermek mecburiyetindedirler.

Halbuki, burada âdeta senelerden beri tesadüf etmediğimiz, Büyük Millet Meclisinin yeni bir teamüle götürürcesine, Bakanlara kadar, «ne istiyorsunuz, ne hakkında konuşacaksınız?» gibi, bizim yadırgadığımız, eski meclislerde yadırgadığımız usuller gelmektedir. Başkanlık Divanı nihayet burada müzakereleri idare eder. Millet Meclisi üyelerinin haklı davranışlarını, usulü bilmeleri icabeden Divan, bozmak suretiyle onun üstüne çıkarsa bu, hakikaten üzücü ve esef verici bir hâdise olur. İnşallah, yakında, Tüzük tadilâtında başkanların vazife ve salâhiyetlerini ve bu nevi yadırganan hareketlerini önleyici tedbirler almak zarureti hâsıl olacaktır.

Sayın Başkan, dün bana yaptığı hareketten dolayı özür de dilemediler ve haksızlıklarına kaani olmalarına rağmen, kürsüyü terk ettiler, gittiler. İlk çıkışlarında bana mutlaka özür dilemeleri lâzımdır. Çünkü haksızdırlar ve bir milletvekilinin, hakkını, Başkanlık Divanı, tüzükte kendisine verilen takdir hakkını kötüye kullanmakla suiistimal edemez. Ettiği

takdirde Büyük Millet Meclisine Başkanlık Divanının tutumu hakkında vereceğimiz ve genel müzakere açılmasını tazammun eden bir tahrir kendilerine derse vermeye kâfi gelecektir.

Bilhassa bir teamül haline gelmemesi için, badema bu nevi hareketlere sebebiyet verilmesi için söz aldım. Mâruzatım bu kadardır. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın arkadaşlarım, gerek Sayın Çelikbaş gerekse Sayın Arar, Başkanlığın tutumu hakkında bazı beyanatta bulundular. Bütün meseleleri başkanlarımız hüsnüniyet çerçevesi içinde ve âzami bitaraf hareketleri dâhilinde göstermeye çalışırlar. Ancak yeni İktüzüğümüz bütün meseleleri etraflı bir şekilde kapsamadığı için ve henüz Yüce Meclisimize de kabul edilmemiş olduğu için bazı aksaklıklar olmuş olabilir. Yüce Meclisin itimadıyla bu kürsüye, yine Meclisi idare etmekle yetkili kılınmış olduğunuz arkadaşlarımızı gayet tabii bu meselelerde bir kasıtlı itham etmemelisiniz. Mesele yeni İktüzükte bütün vuzuh ve detayıyla tesbit olunacak ve o zaman karşılıklı sevgi ve saygı içinde Meclisimizin normal çalışmalarını daha verimli olarak devam edecektir. O bakımdan, yeni İktüzüğümüzde bütün bu meseleler arız ve amik tetkik edilir, muayyen hükümlere bağlanır. Onun için, bu sebeplerle birbirimize kırılmadan karşılıklı arkadaşlık sevgisi ve saygısı içinde Meclisimizin müzakerelerinin idamesini temin edelim.

3. — *Kocaeli Milletvekili ve Dışişleri Komisyonu Başkanı Nihat Erim'in, Kıbrıs'taki Rumların yeni ve genel bir saldırıya geçtiği haberi üzerine komisyonlarınca Meclise sunulması kararlaştırılan hususlara dair demeci*

BAŞKAN — Şimdi gündem dışı Sayın Nihat Erim, Dışişleri Encümeni adına söz istiyor. Kendilerine Kıbrıs konusunda söz veriyorum.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANI NİHAT ERİM (Kocaeli) — Muhterem arkadaşlarım, Ankara Radyosunun öğle haberlerini açıp dinliyenleriniz, Kıbrıs'ta kanlı olayların bugün şiddetini artırmış olduğunu ve Rumların, radyonun kullandığı tâbiri kullanıyorum «umumi bir taarruza» geçtiklerini duymuşlardır. Bu hukuk ve kanun dışı, insanlık dışı ha-

reketter devam edip giderken Büyük Meclisin Dışişleri Komisyonu bu sabahki toplantısında bâzı hukukî görüşlerin, Dışişleri Komisyonu adına tarafımdan bu yüksek kürsüden ifade edilmesine beni memur etti.

Muhterem arkadaşların. Kıbrıs Cumhuriyeti, Birleşmiş Milletler Andlaşmasının 73 ncü maddesinde işaret edilen ana prensibe uygun olarak kurulmuştur. Ada üzerinde yaşayan «halkların» temsilcileri vasıtasıyla ifade edilmiş «serbest arzu ve iradeleri» Zürih ve Londra Anlaşmalarını meydana getirmiştir. Kıbrıs Anayasası da, bu milletlerarası taahhütler çerçevesinde ve, gene Kıbrıs Rum ve Türklerinin temsilcilerinin serbest iradeleriyle, Türk ve Rum ortaklığına dayanan bir Devlet statüsü meydana getirmiştir. Kıbrıs, bu statüye uyarak Birleşmiş Milletlere üye olmuştur.

Ne yazık ki, serbest rıza ve irade ile giriştikleri bu taahhütlere, Rumlar ilk günden başlayarak saygısızlık göstermişlerdir. Bu davranışın neticesi olarak, bugün Kıbrıs'ta insanlık prensipleri bakımından, Rum topluluğunun yarattığı, bir facia devam ediyor. Resmî Devlet organları, resmî Devlet makamlarını işgal eden Rumlar, Devlet polisini, çeteci EOKA Teşkilâtı ile elele Türkleri öldürmede, evlerini ve mallarını yakmakta kullanıyor.

Sadece bu müşahede artık Kıbrıs'ta medeni bir Devlet kuruluşu ve modern bir hukuk düzeni kalmadığını ispata yeter. Bunun yanında şu noktaları da gözden uzak tutamayız :

Anayasa Mahkemesinin Başkanı tarafsız olan Alman vatandaşı Prof. Prostoff baskılar ve tehditler altında ve bizzat Cumhurbaşkanı Makarios'un Anayasa Mahkemesi kararını tanımayacağını söylemesi üzerine, vazifesinden istifa ederek altı ay önce Kıbrıs'ı terk etmiştir. Garanti Andlaşmasının 4 ncü maddesinin tathikini gerektirecek bir durum daha o zaman yaratılmış oldu.

Gene, Kıbrıs Anayasasının Cumhurbaşkanı Muavinine tanıdığı haklar, 20 - 21 Aralık 1963 zorbalık olayından önce Cumhurbaşkanı Makarios'ca zaman zaman çiğnenmekteydi. Bu yüzden Anayasa Mahkemesi nezdinde Dr. Küçük dâva da açılmıştır.

20 - 21 Aralık 1963 ten bu yana Kıbrıs Anayasası hem fertlerin hayat hakkı, güvenliği,

mal mülk dokunulmazlığı yönlerinden hiçe sayılmakta; hem de Türk topluluğuna tanınmış olan başka haklar, görülmemiş bir ikiyüzlülikle yokedilmektedir. Meselâ, Kıbrıs Radyosu, Türklere Anayasa gereğince ayrılmış belli saatlerdeki Türkçe yayınlarda, Rum görüşünün propogandasını yapmaktadır. Canlarını korumaya çalışan Türklere «âsiler» diye bahsetmektedir.

Kıbrıs Cumhuriyetinin siyasi kuruluşuna dair Anayasa maddeleri de aynı şekilde çiğnenmektedir. Cumhurbaşkanı Muavini, Türk Bakanlar ve Temsilciler Meclisinin Türk üyeleri vazifelerini yapamaz hale getirilmişlerdir. Bu böyle olunca, Kıbrıs Cumhuriyeti adına, Anayasanın öngördüğü şartlara ve usullere aykırı alınan kararların, ne Anayasa hukuku bakımından, ne de bunun neticesi olarak devletler hukuku karşısında değeri yoktur.

Kıbrıslı Rumların, Kıbrıs Cumhuriyeti adına Birleşmiş Milletlere başvurdukları veya başvuracakları söyleniyor. Devletler hukuku böyle bir müracaatı asla kabul etmez. Bilindiği üzere, milletlerarası alanda, her organ kendisiyle münasebette bulunduğu diğer organların statüsündeki ve devletlerin anayasalarındaki yetkilileri ve yetki dayanaklarını bilmek ve araştırmak zorundadır.

Bu noktaya ilgililerin dikkati önemle çekilmelidir.

Kıbrıs Temsilciler Meclisinin aldığı birtakım kararlardan da bahsediliyor. Kıbrıs Temsilciler Meclisi, Rum ve Türk temsilcilerinin bir araya gelmesiyle kurulur. Yalnız Rum üyeler Temsilciler Meclisini meydana getiremezler, karar alamazlar, Kıbrıs Anayasasının emri budur.

Bu hususun da, öteki meselelerle birlikte Birleşmiş Milletlere, bütün ilgili devletlere ve diğer milletlerarası organlara hatırlatılması gerekir.

Bu vesile ile şu konuya da dikkati çekmek isterim. Anayasa ve hukuk dışı davranışların başladığı andan beri, Türklere tek tek ve bütünü ile Türk toplumuna verilen can, mal ve başka her türlü kayıpların tüm tazmininin sorumlu Rum yetkililerinden, şimdiden istenmekte olduğuna ve bunu gerçekleştirmek için icabeden her türlü diplomatik ve hukukî teşebbüslerin yapıl-

miş bulunduğuna ve yapılmasına devam olunacağına emin olmak isteriz.

Saygılarımızla. (Alkışlar)

4. — *Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Kıbrıs'taki Türklerin Makarios'un imha ve ilhak plânlarıyla düşürüldükleri perişan durumu yerinde, yaptığı müşahedelere dayanarak açıklaması.*

BAŞKAN — Sayın Reşat Özarda da Kıbrıs konusunda konuşmak ister, buyurun Sayın Özarda.

REŞAT ÖZARDA (Aydın) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar,

Kıbrıs'ta üç hafta kaldım, orada Türklerin içinde bulunduğu tahammül edilmez durumu gözlerimle gördüm. Bunları sözle ifadeye imkân yoktur. Yirmi binden fazla Türk göç etmiş, evlerini, eşyalarını, tarlalarını, bahçelerini, hayvanlarını velhasıl neleri varsa hepsini arkada bırakarak canlarını kurtarmak kaygusuna düşmüşlerdir. Bunlardan binlercesini kışın en şiddetli ayazı altında çamurlar içinde titreyişler gördüm. Elleri, ayakları soğuktan marmar olmuş yavrucuklar bir taraftan ağlaşıyorlar, bir taraftan biraz ısınabilmek ümidiyle analarının buz kesilmiş vücutlarına biraz daha, biraz daha sokulmaya çalışıyorlardı.

Terk edilmiş Türk mahallerini gördüm, buraların birer harabeden farkı yoktu. Kıbrıs'ta her gün cereyan eden hâdiseler şunlardır: Türkler hücumu uğruyor, öldürülüyor, yaşlılar esir diye tutulup götürülüyor, köyler baskına uğruyor, hierete mecbur ediliyor. Malları, eşyaları yağma ediliyor, bahçeleri bozulup ağaçları kesiliyor, inekleri, koyun sürüleri makineli tüfek ateşiyle taramıyor, öldürülemeyenler toplanıp götürülüyor.

Kesif Rum köyleri arasında sıkışıp kalan Türk köyleriyle hiçbir suretle irtibat kurulamamıştır. Buralara ne ilaç ve ne de Kızılay yardımı ulaştırılmıyor. Kıbrıs'ta Türkler şehirlerdeki mahallerinde veya köylerinin sınırı içinde hapsedilmiş vaziyette her an için haklarında verilmiş olan imha kararının infazını bekliyorlar. Kıbrıs'ta Türklerle karşı girişilen hareket vaktiyle Girit'te, İzmir'in işgalinden sonra Anadolu'da Türklerle karşı girişilen topyekûn imha plânının yeni bir safhasından başka bir şey değildir.

Makarios'un bütün gayreti; işi konferanslarda müzakere mevzuu yapar görünerek zaman kazanmak ve bu müddet içerisinde imhayı tamamlayarak gayesine ulaşmaktır. Eşefle beyan etmek isterim ki, Yunanistan Kıbrıs'taki tethişçi çetelerin ve E. O. K. A. canilerinin silâhlanmalarına ve Türkleri topyekûn imha hareketlerine geniş ölçüde yardım etmektedir. Çünkü bunun arkasından Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı hareketi gelecektir. Komşumuz megalos ideasını tahakkuk ettirmek gayreti içindedir. Türkiye Hükümeti birbuçuk ayı müteceviz bir zamandan beri bu meseleyi müzakereler yolu ile halletmek çarelerini aradı. Fakat görüyoruz ki, müzakereler yolundan henüz müspet bir netice alınmadı. Büyük dostlarımız Kıbrıs meselesinde Makarios'u hâlâ daha (1) numaralı söz sahibi olarak kabul ettikleri müddetçe bu müzakerelerin bir faide vermeyeceği de aşikârdır. Amerikalı dostlarımıza şunu hatırlatmak isterim : Kore'de insanlığa karşı girişilen tecavüz karşısında yaptığı davete en büyük askerî kuvvetle ilk katılan memleket Türkiye olmuştur. Türk Mehmetçığı Anavatan'dan binlerce kilometre mesafede ismini bile duymadığı sarı benizli masum insanları zulüm ve vahşetten kurtarmak için orada kanını akıttı. Gösterdiği kahramanlıkla yalnız Türkiye'nin değil, Amerika'nın, bütün hür dünyanın namus ve şerefini korudu. Geçen sene Amerika'nın savunması bakımından tehlikeli bir hal alan Küba'yı abluka ettiği zaman bir harb tehlikesi ortaya çıkmış ve kendisine yine hazır olduğu cevabını veren ilk devletlerden birisi Türkiye olmuştur. Bugün Kıbrıs'ta öldürülen ikardaşlarımız ve kardeşlerimiz bütün ümitlerini bize bağlamışlar, bizden yardım beklemektedirler. Artık ne Kıbrıs'taki Türklerin daha fazla beklemeye ne de Anavatanın bu işlere daha fazla seyirci kalmaya tahammülü kalmamıştır.

Bugünkü öğle radyosundan Kıbrıs'ta Türklerle karşı umumî bir katliam hareketine geçildiğini ve bu hususun Rumlar tarafından ilân edildiğini ve bunun neticesi olarak da bir günde 40 Türkün öldürüldüğünü ve 100 Türkün yaralandığını büyük teessürle öğrenmiş bulunuyoruz. Şu feci hal ve vaziyet karşısında bir dakika fevtetmeden tek taraflı müdahale kaçınılmaz bir vatan vazifesi olarak karşımıza çıkmıştır.

Bu itibarla Hükümetin beynelmilel ahidnamele- re göre yetkili bulunduğu tek taraflı müdahale hakkını derhal kullanmasını bir milletvekili ola- rak milletin sesine ve arzusunun uyararak arz ve teklif ederim. Kıbrıs elden gittikten sonra ha- yıflanmak hiçbir faide vermiyecektir. O halde faide vermeyen diplomatik yolları bırakıp yetki- lerimizi kullanalım, Kıbrıs'ı kurtaralım. Hür- metlerimle arkadaşlar. (Soldan, alkışlar)

5. — *Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Kemal Satır'ın, Hükümetin Kıbrıs konusundaki kesin ve meşru tutumuna dair demeci.*

BAŞKAN — Başbakan yardımcısı Sayın Sa- tır, buyurunuz.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YAR- DIMCISI KEMAL SATIR (Elâzığ) — Muhte- rem Başkan, Sayın Milletvekilleri; Dışişleri Ko- misyonu Başkanı Sayın Erim'in ve Sayın Milet- vekili Reşat Özarda'nın Kıbrıs mevzuunda haklı temaslarını Hükümet olarak ben de mülâhazala- rımı arz etmek üzere huzurunuzda çıkmış bulun- yorum.

Sayın Erim'in ifade buyurdıkları gibi, Kıb- rıs Anayasası gereğince Kıbrıs'ın bütün işlerinde ve bahusus dış meselelerinde Türk ve Rum ce- maatinin müştereken kurdukları Kıbrıs Hükü- metinin temsilcileri dışarıda her hangi bir te- şebbüse geçecekleri an, Kıbrıs Anayasasının icap- ları gereğince Türk temsilcilerinin de muvafa- katını almaları zarureti vardır.

Kıbrıs Hükümetinin müştereken Birleşmiş Milletlerde temsilcisi Rozidestir. Son kanlı hâdi- selerden sonra Birleşmiş Milletlerin bu mesele ile ilgisi, bizim ilginiz malûmunuzdur. Rozides'- in Birleşmiş Milletlere Makarios'u temsilen yap- mış olduğu her türlü teşebbüs, Kıbrıs Anaya- sasının verdiği yetkiye dayanarak Fazıl Küçük tarafından Birleşmiş Milletler nezdinde protesto edilmiştir. 3 Ocakta, 12 Ocakta ve 29 Ocakta yapılmış olan bu protestoların ilk ikisi Fazıl Küçük ve 29 Ocakta yapılan protesto teşebbüsünü de Fazıl Küçük adına Londra'dan Rauf Denktaş yapmış bulunmaktadır. Bu yapılan mü- racaatlara Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri adına Mr. Benet cevap vermiştir. Şayanı dik- kattir ki, şimdiye kadar Kıbrıs'la olan muhabe- reler Rumlar tarafından Türklere ulaştırılma- maktadır. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri

adına, Özel Kalem Müdür Muavini Mr. Benet'in verdiği cevap Rum kesiminden Türklere ulaştır- ılmış bulunmaktadır. Bunu aynen okuyorum:

«3 ve 12 Ocak 1964 tarihli ve namınıza Bay Denktaş tarafından gönderilmiş olan 29 Ocak 1964 tarihli telgraflarınızla ilgili olarak Genel Sekreter adına size şu hususu bildirmekle şeref kazanırım:

Güvenlik Konseyindeki temsilcilerin yetkile- rinin muteberliği meselesi bu konuya bir üye tarafından ileri sürüldüğü takdirde ancak Gü- venlik Konseyince karar altına alınabilir. Keza Konseyde dinlenme yolunda yapılacak bir talep de kendi usul kaideleri gereğince Güvenlik Kon- seyince kararlaştırması iktiza eden bir husus- tur. Bu cevaptan Bay Denktaş'a bilgi verebilir- seniz minnettar olurum.» denilmektedir.

Muhterem arkadaşlarım, malûmunuz olduğu veçhile Birleşmiş Milletler Anayasasının 33 ncü ve 52 nei maddeleri gereğince, biz Kıbrıs ihti- lâfını bölgevi bir mesele olarak Birleşmiş Milet- ler Anayasasının çerçevesi hudutları içinde bu- nu teminatçı devletlerle birlikte halletme teşeb- büsüne girdik ve bunun müzakereleri yapılmak- tadır. Teminatçı devletlerle Londra'da Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk cemaatlerinin de iştirak ettiği Londra Konferansı hakkında zaman za- man maruzatta bulunduğumuz için bunları tek- rar etmiyorum.

Burada Sayın Erim'in ifade ettiği Kıbrıs'taki mağdur Türklerin maddi ve mânevi zararlarının tazmini meselesi resmen Cumhuriyet Hükümeti tarafından mesele olarak Londra Konferansında dile getirilmiş ve bunun üzerinde ısrarla durul- muştur. Cumhuriyet Hükümeti ve Türk Milleti hiçbir zaman Kıbrıs'daki soydaşlarımızın ortaçağ zulmüne rahmet okutan Rumların davranışları karşısında müsamahalı durmayacak, oradaki soy- daşlarımızın haklarını, oradaki. (Sol taraftan) «ne zaman?» sesleri), oradaki soydaşlarımızın haklarını, oradaki soydaşlarımızın emniyetini tesis edebilmek için elinden gelen gayreti sarf etmiştir ve edecektir.

Cumhuriyet Hükümeti taahhütlerine ve itti- faklarına sadık bir Hükümet olarak, bütün me- selelerini hukuk nizamı içinde beynelmilel mü- zakerelerle halletme yolundadır ve bu meşru yol- da kazanmış olduğu mesafe cümlelerinin malû- mudur. Büyük Meclis, bunun dışında bir tasar-

ruf bahis konusu olduğu zaman veya Cumhuriyet Hükümetinin bu mevzudaki tutumunu isabetsiz ve muvaffakiyetsiz olarak telâkki ettiği zaman, şüphe yoktur ki murakabe hakkını kullanacak ve bugüne kadar tutumun sahibi olan Hükümet de Büyük Meclise hesap vermekle şeref duyacaktır. (Ortadan bravo sesleri, alkışlar)

Mesuliyet altında bulunan bir Hükümetin hareketleri ve teşebbüsleri şüphe yok ki ölçülü olmak, şüphe yok ki meşru yollarla olmak iktiza eder. Meşruiyetin dışındaki bir davranışı Büyük Meclisin üyelerinin, kendi Hükümetlerine tavsiye edeceklerini zan ve tahmin etmemekteyim. (Ortadan alkışlar)

Muhterem arkadaşlarım, Cumhuriyet Hükümeti meşru yoldadır. Cumhuriyet Hükümeti Kıbrıs Anayasasının kendisine verdiği bütün hakları kullanmak azim ve kararında bulunmaktadır. Ve bunu sarahatle ifade edeyim ki, kullanmaktayız.

Hâdiseler her gün inkişaf ediyor. Bir hakikat vardır ki, Makarios meşru devlet reisi kisvesi altında her türlü zulme göz yumar bir tutumda bulunmaktadır. Bunun karşısında Kıbrıs'taki soydaşlarımız ecdatlarından miras kalan asil davranışlarından asla inhiraf etmemişlerdir. Biz Hükümet olarak inanıyoruz ki; millet olarak elbirliği ile, sükûnetle yolumuzda, tedbirli davranışımızla devam ettiğimiz takdirde, Kıbrıs hâdiseleri oradaki soydaşlarımızın mutlak olarak lehine halledilecektir.

(Kıbrıs'taki Türklerin mukadderatlarına terk edildiği, Kıbrıs'lı Rumlar tarafından verilen imha kararını mütevekkil bir eda ile bekler durumunda oldukları beyanına gelince; bu beyanın tamamen karşısında bulunmaktayız. Kıbrıs'ta Türkler mukadderatlarına terk edilmemiş, 30 milyon Türkün maddi ve mânevi müzaheretiyile dimdik ayakta durmaktadırlar.

(Bu olaylar şüphe yok ki, dikkatle takibedilmekte, şüphe yok ki, her yeni hâdiseye yeni tedbirlerin alınmasını icabettirecek bir mahiyette bulunmaktadır. Hükümet olarak da biz bunların hepsi ile ayrı ayrı ve ciddi olarak meşgul olmaktayız.

Yüksek malûmlarıdır, Kıbrıs hâdisesi başladığı zaman Türk tezini savunan dünyada bir tek milleti göstermek mümkün değil iken, bugün Türk tezini savunan müttefiklerimiz var-

dır; Rum tezini savunan Ruslar ve onların etrafında bulunan mahdut milletler kalmıştır.

(Bu, kazanılmış olan büyük bir merhalemdir. Şüphe yok ki, Kıbrıs'taki soydaşlarımız, oradaki mukavemetleri ile ilk taarruza ve hücumla karşı ecdatlarının verdiği cesaretle mukavemetleriyle dünya umumi efkârındaki bugünkü mevkilerini ve bizim kendilerine daha ciddi ve tesirli yardım yapmamızı sağlamışlardır. Onların, oradaki kahramanlıklarını da şükranla huzurunuzda anmayı bir borç telâkki ederim. (Ortadan alkışlar)

HÜREM KUBAT (Manisa) — Sayın Bakandan bir soru soruyordum.

BAŞKAN — Gündem dışı konuşmalarda usul muvacehesinde soru sorulamaz. Gündem dışı konuşmaya Hükümet cevap vermiştir.

Sayın arkadaşlar, bâzı milletvekili arkadaşlarımız Kıbrıs konusunda söz talebetmişlerdir. AHİMET BİLGİN (Kırşehir) — Sayın Başkan, ben de konuşmak istiyorum.

BAŞKAN — Yalnız siz değilsiniz Sayın Bilgin. Bu arada Sayın Osma genel görüşme talebinde bulunan bir önerge vermiştir. Okutuyorum.

6. — *İzmir Milletvekili Şinasi Osma'nın, Kıbrıs konusunda bir genel görüşme açılmasına dair önergesi (8/8)*

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına
Ankara

İngilizlerin mütereddit ve gevşek tutumundan faydalanan gözlerini kan bürümüş vahşi EOKA cıların Kıbrıs'ta, bütün dünyayı gözü önünde, öz kardeşlerimize karşı giriştikleri yeni katliâm muvacehesinde daha fazla sabırlı olmayız.

İnsanlığı utandıracak cinayet ve faciaların cereyan ettiği Anavatan parçası Kıbrıs'taki kardeşlerimizin yardımına koşmamız zamanı gelmiştir.

Türk haysiyetini ve Kıbrıs'taki kardeşlerimizin can emniyetini sağlamak maksadıyla milletimizin şan ve şeref dolu tarihine yakışacak bir karar alınmak üzere Büyük Meclisin bu hususu âcilen bir genel görüşme açılmasını tezekkür etmesini zaruri görmekteyim.

Gereğini arz ve istirham ederim.

İzmir
Şinasi Osma

BAŞKAN — Gereği Anayasanın 89 ncu maddesi gereğince intacedilecektir.

Şimdi, Sayın İsmail Hakkı Tekinel, çok önemli dediğiniz bir konuda kısa olarak beyanda bulunmak istiyorsunuz. Öğrenmek istiyoruz, ne ile ilgili beyanda bulunmak istediğiniz şey?

İSMAİL HAKKI TEKİNEL (İstanbul) — Tapulama Kanununun meriyeti hakkında.

BAŞKAN — Tapulama Kanununun neyi ile ilgili?

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Efendim Kıbrıs konusu üzerinde konuşmak istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Bilgin rica ederim, Riyaseti çok müşkül duruma sokuyorsunuz. Anayasanın 89 ncu maddesi gereğince mesele intacolunacaktır dedim. 89 ncu maddede mündemiç olan hulus, ilk birleşimde görüşüleceğine mütedairdir. İlk birleşimde bütçe vardır, onu müzakere edeceğiz. Elbette elimizden geleni yapmaya çalışacağız. Anayasanın 89 ncu maddesi gereğince mesele intacolunacaktır dedim. Bunun haricinde usuli bakımdan bir şey yapmak mümkün değil.

Tapulama Kanununun meriyeti hakkında buyurun Sayın Tekinel.

Sayın Bilgin, o kadar çok söz istiyen var ki... Herkese söz verdiğimiz takdirde bugünkü gündemi munhasıran Kıbrıs meselesine hasretmek lâzımgelecektir.

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Ondan mühim burada başka bir konuşma olabilir mi?. Bu mevzuda söz istiyorum.

BAŞKAN — İhtizük hükümleri ile müm. kün değildir, biz; burada Anayasa ve İhtizük hükümleri ile bağlyz. Biz de isteriz gayet tabii Kıbrıs meselesinin halledilmesini...

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Söz istiyorum söz vermiyorsunuz.

7. — *İstanbul Milletvekili İsmail Hakkı Tekinel'in, Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen Tapulama kanunu tasarısının Adalet Bakanınca yerilmesinin Anayasa ile bağdaşamaya çağı yolundaki konuşması.*

BAŞKAN — Buyurun Sayın İsmail Hakkı Tekinel.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI İSMAİL HAKKI TEKİNEL (İstanbul) — Muhterem ar-

kadaşlar, Türkiye Ziraat Mühendisleri Odasının düzenlediği «Toprak reformu» seminerini vesile yaparak, Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen Tapulama kanunu tasarısını yeren Adalet Bakanı hatalı bir yoldadır.

Sayın Bakanın bu kanunun görüşülmesi sırasında Meclis içinde ve dışında giriştiği kesif bir faaliyetle kabul ettirmek istediği hukukî mesnetten yoksun telkinleri iltifat görmemiştir.

Hükümet tasarısı olarak gelen ve Meclislerin kabulü ile kanunlaşmış bulunan bir kanunun ifân edilmek üzere, Sayın Cumhurbaşkanına arz edildiği bir sırada, Hükümete mensup bir Bakanın gerek Sayın Cumhurbaşkanı nezdindeki teşebbüsleri ve gerekse bir toplantıyı vesile yaparak, müşterek sorumluluk duygusundan uzak davranışları elbette ki herkesten ziyade, içinde bulunduğu Hükümeti ilgilendiren bir olaydır.

Hele, fikirlerini kabul ettirmek gayretinin bir neticesi olarak Temyiz Mahkemesi Sayın Başkanının hukukçular muhitini şaşırtan beyanlarını destek yapması ise, hukuk hayatımız için acı bir örnektir.

Her şeyden önce ve önemle belirtmek isterim ki, Temyiz Mahkemesi Sayın Başkanının iddia ettiği gibi, 1274 tarihli Arazi Kanunu yürürlükte değildir. Yerini Medeni Kanuna terk etmiş bulunan, ve bütün hükümleriyle Medeni Kanuna aykırı olan mülga bir kanunu, 38 yıl sonra Medeni Kanunun karşısına çıkarmaya gayreti Temyiz Başkanından gelmemeli idi.

Bir taraftan Medeni Kanunun prensiplerine sadık kalınması savunulurken, diğer taraftan, mülga Arazi Kanunundan neticeler çıkararak Medeni Kanunun düzenlediği zilyedlikle mülkiyetin iktisabı müessesesini; memleketimizde işlemeze hale getirmenin tipik bir gayreti karşındayız. Oysa ki, Medeni Kanunun getirdiği yenilikleri korumak, herkesten ziyade Temyiz Başkanının vazifesi olmak lâzımdır.

Yeni Tapulama Kanununda zilyedliğin ispatı için aranan belgelerin felâket derecesinde mahzurları davet edeceği iddiasını yürürlükteki mevzuat cevaplandırmaya kâfidir.

Gerçekten 1515 sayılı ve 2 Haziran 1929 tarihli «Tapu kayıtlarından hukukî kıymetlerini kaybetmiş olanların tasfiyesine dair olan Kanun ile 11.12.1934 tarihli ve 2613 sayılı «Kadas-

tro ve tapu tahriri Kanununun» uygulanmasında bu belgeler zilyedlik delili olarak yer almışlardır.

Halen yürürlükte olan her iki kanun ve Medeni Kanun, bütün inkılapların yaratıcısı olan Atatürk devrinin eserleridir. Bu eserlere gölge düşürücü mahiyette konuşmalar yapmaktan sakınlıdır.

Kanunların ve özellikle Medeni Kanun gibi özel hakları düzenliyen ana kanunların himayesinde bulunan haklara, Adalet Bakanının herkesten fazla hürmetkâr olması lâzımdır. Hürmetlerimle. (Alkışlar)

8. — *Sayın üyelere bázılarına izin verilmesine dair Başkanlık tezkeresi (3/820)*

BAŞKAN — Sayın arkadaşlarım; şimdi bazı üyelere izin verilmesi hakkında Başkanlık Divanı kararı var. Onu okutuyorum.

Genel Kurula

Aşağıda adları yazılı sayın milletvekillerinin hizalarında gösterilen müddetlerle izinleri Başkanlık Divanının 12 . 2 . 1964 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

Hatay Milletvekili Bahri Bahadır, 10 gün, hastalığına binaen, 10 . 2 . 1964 tarihinden itibaren,

Hatay Milletvekili A. Muhsin Bereketoğlu, 24 gün, hastalığına binaen, 16 . 1 . 1964 tarihinden itibaren.

İzmir Milletvekili Nihat Kürşad, 10 gün, hastalığına binaen, 6 . 1 . 1964 tarihinden itibaren.

Samsun Milletvekili Hamit Kiper, 40 gün, hastalığına binaen, 15 . 1 . 1964 tarihinden itibaren.

Siirt Milletvekili Cevdet Aydın, 15 gün, hastalığına binaen, 10 . 2 . 1964 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Teker teker okutup oylarınıza sunacağım.

Hatay Milletvekili Bahri Bahadır, 10 gün, hastalığına binaen, 10 . 2 . 1964 tarihinden itibaren,

BAŞKAN — Oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Emiyenler... Kabul edilmiştir.

Hatay Milletvekili A. Muhsin Bereketoğlu, 24 gün, hastalığına binaen, 16 . 1 . 1964 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Emiyenler... Kabul edilmiştir.

İzmir Milletvekili Nihat Kürşad, 10 gün, hastalığına binaen, 6 . 1 . 1964 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Emiyenler... Kabul edilmiştir.

Samsun Milletvekili Hamit Kiper, 40 gün, hastalığına binaen, 15 . 1 . 1964 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Emiyenler... Kabul edilmiştir.

Siirt Milletvekili Cevdet Aydın, 15 gün, hastalığına binaen, 10 . 2 . 1964 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Emiyenler... Kabul edilmiştir.

9. — *İçişleri ve Millî Savunma komisyonlarında açık bulunan üyelikler için seçim yapılması.*

BAŞKAN — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları kısmında yer almış bulunan İçişleri Komisyonunda münhal bulunan üyeliğe seçim var. Sayın arkadaşlarım, bu seçimi ıera ederken Millî Savunma Komisyonunda münhal bulunan bir üyeliğe de seçim için aday gösterilmiştir. Müsaade buyurursanız her ikisini birden yapacağız. Yalnız buradaki oylamayı mütaakıp arkadaşlar dışarıya çıkmasınlar derhal görüşmelere başlayacağız.

Millet Meclisi Başkanlığına

Meclis Kitaplığı Komisyonundan istifa ettiğimi arz ederim.

Saygılarımla.

İstanbul
Reşit Üker

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

İçişleri Komisyonuna seçilmesi teklif edilen adayları okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Millet Meclisi İçişleri Komisyonundan istifa ederek ayrılan, Dr. Kemalî Beyazıt'dan boş-

lan üyeliğe, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker aday olarak seçilmiştir.

Gereğini rica eder, saygılarımı sunarım.

Millet Meclisi C. H. P. Grubu
Başkanvekili
Fethi Çelikbaş

BAŞKAN — Sayın Reşit Ülker İçişleri Komisyonunda münhal bulunan üyeliğe aday gösterilmiştir. Kâğıtları dağıttırıyoruz. Ayrıca Millî Savunma Komisyonu için münhal bulunan üyeliğe gösterilen adayın ismini okutuyorum. Sepetleri koyunuz.

Başkanlığa

Millî Savunma Komisyonuna bağımsız Milletvekili İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nu teklif ediyorum.

Kastamonu
Fethi Doğançay

BAŞKAN — Millî Savunma Komisyonunda münhal bulunan üyelik için Sayın İsmail Hakkı Yılanlıoğlu aday gösterilmiştir

Sepetler üzerinde hangi komisyona oy atılacağı işaret olunmuştur. Lütfen arkadaşlarımız ona göre oylarını kullansınlar.

Tasnif heyeti için ad çekiyoruz. Aynı heyet iki seçimi birden tasnife tabi tutacaktır :

Sayın İsmail Yılmaz? («Burada» sesleri) Tasnif heyetine lütfen. Sayın Asum Yılmaz? («Burada» sesleri), Sayın Zeki Zeren («Yok» sesleri), Sayın Beşat Arpacıoğlu («Yok» sesleri), Sayın Burhan Akdağ («Burada» sesleri) Tasnif heyetine lütfen.

Hangi ilden başlayacağımızı tesbit edeceğiz: Adıyaman.

Namzetleri tekrar Yüce Heyetinize sunuyorum.

İçişleri Komisyonunda münhal bulunan üyeliğe; Sayın Reşit Ülker, Millî Savunma Komisyonunda açık bulunan üyeliğe; Sayın İsmail Hakkı Yılanlıoğlu.

Efendim, isimleri okutuyorum.

(Oylar kullanıldı.)

BAŞKAN — Lütfen oyunu kullanmayan arkadaşlarımız varsa bir an evvel oylarını kullansınlar. Gündemin diğer maddelerine geçeceğiz. Komisyonlarda münhal bulunan üyelikler için oyunu kullanmayanlar lütfen, biraz acele etsinler.

Oy verme muamelesi bitmiştir. Lütfen kaldığımız kutuları.

Arkadaşlar, lütfen yerlerinizi alınız. Müzakerelere devam ediyoruz. Tasnif heyeti lütfen yerini alsın ve tasnifle meşgul olsun.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Siyasi partiler kanunu tasarısı ile Adana Milletvekili Kasım Gülek ve Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Siyasi partiler kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu (1/560, 2/378, 2/591) (S. Sayısı : 527)*

BAŞKAN — Gündemin, öncelikle görüşülmesi kararlaştırılan işler kısmında yer almış bulunan, «Siyasi partiler kanunu tasarısı ile Adana Milletvekili Kasım Gülek ve Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Siyasi partiler kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu» okunmuş, tümü üzerindeki müzakereler bitmiş, maddelere geçilmesinin oylanmasına gelmişti birleşimde. Şimdi bir önerge gelmiştir. Önergeyi irtılama arz ediyorum.

Yüksek Başkanlığa

Gündemde bulunan Siyasi partiler kanun tasarısının parti grupları arasında bu konuda

yapılması kararlaştırılan görüşmelerin neticesine kadar müzakeresinin, İktüzüğün 89 neu maddesi gereğince tehirini arz ve teklif ederim.

Adalet Partisi Grup Başkanı
İstanbul

Mahmut Rıza Bertan

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Önergenin aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, İktüzüğün 89 neu maddesi gereğince 15 er dakikayı tecavüz etmek üzere iki lehte, iki aleyhte söz vermem mümkündür.

Sayın Çelikbaş aleyhinde, Sayın Kılıçoğlu lehinde söz istiyorlar. Bir dakika efendim, Sayın Mahmut Rıza Bertan önergeyi izah etmek için buyurun efendim.

A. P. GRUPU BAŞKANI MAHMUT RIZA BERTAN (İstanbul) — Muhterem arkadaşla-

rım, bugün gündemimizde bulunan Siyasi partiler kanunu tasarısının şimdiye kadar yapılan müzakeresi, tasarının ehemmiyetiyle mütenasip, ciddi, devamlı ve müstekar bir ölçü içinde yapılamamıştır. Bunun sebepleri üzerinde durmanın faydasızlığına kaaniiz. Meclis çalışmalarında gruplar arasında iyi münasebet, müzakere ve tartışma ahenginin bulunması zaruretine inanıyoruz. Meclisimizin verilmiş şekilde çalışmasını sağlamak bütün gruplara ve gruplara mensup sayın üyelere düşen ciddi bir vazifedir. Bu cümleden olarak Adalet Partisi yöneticileri Meclisimizde bulunan grup idare kurullarına yazılı olarak müracaat ederek kendileriyle grup yöneticileri seviyesinde müşterek bir toplantı yapılmasını, bu toplantıda Siyasi partiler kanunu tasarısının Anayasanın ışığı altında her türlü tereddüitten uzak genç demokrasmizmin tahrik ve inkırazı önleyici bir mükemmeliyette hazırlanması hususunu rica ettik. Memnuniyetle kaydedelim ki, iktidar ve muhalefet partileri grup yöneticilerinden müspet cevap almış bulunuyoruz. Gününü tâyin ederek en kısa bir zamanda bu toplantıyı iyi neticeye yöneltmek imkânını bulacağız. Bu toplantının hayırlı neticesine kadar gündemimizde bulunan Siyasi partiler kanunu tasarısının müzakeresinin tahirî için Riyaste bu önergeyi takdim etmiş bulunuyorum. Önergenin Yüksek Meclisçe kabulünü istirham ederim.

BAŞKAN — Sayın Çelikbaş, taktirin aleyhinde, buyurun.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Muhterem arkadaşlarım, Adalet Partisi, Siyasi Partiler kanunu tasarısı üzerinde C. H. P. grubu dışında diğer grup idarecileri ile birlikte tasarımı müzakere etmek için bu ayın onuna diğer parti grup idarecilerine davetiye göndermiş... C. H. P. si böyle bir davetiye almadı. Diğer parti idarecileri, bütün grupların iştiraki ile konuşulabileceğini, tasarının gündemde bulunduğunu Umumi Heyette müzakereler esnasında gerekli tadilatın yapılabileceğini cevaplamak suretiyle Adalet Partisinin teşebbüsünün birinci safhası kapanmıştır. Ayın 11 inde saat 17,45 te Cumhuriyet Halk Partisi Grubuna da, Sayın Adalet Partisi Grup Başkanı imzasıyla, grup idarecileri seviyesinde bir toplantı yapılması, bunun gününün ve saatinin bilâhara müzakere ile kararlaştırılabileceği ifade edi-

len bir davetiye geldi. Grup İdare Heyetimiz meseleyi müzakere etti, uygun mütalâa etti ve fakat bu davete icabet etmenin, Mecliste müzakeresine başlanmış ve hattâ Umumi Heyet kararıyla tümü üzerindeki müzakereler kifayeti müzakereye iktiran etmiş olan tasarının her hangi bir şekilde durdurulması maksadına mâtuf bir kabul değildi. Bunu da idare heyeti içerde müzakere etti. Daveti kabul ettiğimiz cevabi yazımızda - bunu ifade edecek olursak - bu tarz bir cevabın menfi karşılanması ihtimalini düşünmek suretiyle, bu noktai nazarı belirttik. Bu bakımdan dâvete icabet etmiş olmak, Parlâmentonun tüzüğüne göre her safhadan geçerek müzakeresine başlanmış olan bir tasarı hakkında müzakereyi durdurmak

maksadına mâtuf bir davranış değildi. Kaldı ki, bu tasarının Geçici Komisyonunda müzakeresi 45 gün almış, ki İktüzüğe göre 45 gün içinde neticelenmiyen bir teklif veya kanun tasarısının sahipleri, bunun Umumi Heyet gündemine alınması teklifinde bulunabilir. 45 gün geçmiş, bu geçici komisyonunda da Adalet Partisinden değerli arkadaşlar vazife görmüştür. Bakınız kimler çalışmış : «Muayyen bâzı maddelerine muhalefeti ni» her tasarıda olduğu gibi şerh vermek suretiyle imza eden Sayın İlhami Ertem, Edirne Milletvekili; valilik yapmış, tecrübe sahibi, bütün bu mevzularda yetkili bir arkadaş.

Bir başka arkadaş : «Elâzığ Milletvekili, bâzı maddelerine muhalifim, Naci Güray.» Şu halde Adalet Partisinden, komisyonlarından seçilerek katılmış olan arkadaşlar da var. Keyfiyet bu olunca ve arkadaşlarımızın hassasiyet gösterdikleri maddeler dördüncü ve beşinci kısımlarda bulunduğuna göre, bunun müzakeresine başlanıp ilk maddelerinden her hangi bir kanun tasarısına yapılan muameleye muvazi bir muamele yapılmasının ne mahzuru görülüyor? Bunu anlamak cidden güçtür, arkadaşlar. Bu bakımdan Sayın Mahmut Rıza Bertan arkadaşımızın, «şu anda şöyle bir toplantı yapılmaktadır, toplantının neticesine değin bu müzakerelerin durdurulması lâzımgelir» şeklindeki taktiri, İktüzüğe göre muamelesi yapılabilecek bir taktir değildir. Böyle bir taktir oylanmaz arkadaşlar. Aksi takdirde Meclis müzakerelerine ait birtakım tüzük hükümleri sevk etmenin hiç ameli faydası kalmaz.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, bu mevzu üzerinde dün Muhterem Reisimiz müzakereyi kâfi görmüştür, müzakerenin kifayeti hakkında Adalet Partisinden Sayın Gökhan Evliyaoğlu konuşmuştur, bütün arkadaşlar dinlemişler, reylerini kullanmışlar, müzakereyi kâfi görmüşlerdir. Şimdi yapılacak muamele nedir? Şimdi yapılacak muamele, komisyonun raporuna en zıt olan taktir hangisi ise o taktirden başlamak üzere oylama muamelesini ikmal etmekten ibarettir.

Arkadaşlar bu taktir vesilesi ile bir husus üzerine dikkatinizi çekmeyi zaruri görmekteyiz. Bu da şudur : A. P. sinden konuşan, Parlâmentoda veya dışarda beyanda bulunan arkadaşlarımız sanki Cumhuriyet Halk Partisi Parlâmentoda çoğunluğa sahipmişcesine, onun bütün dedikleri tasarıda yer almış ve bunlar kanunlaşacaktır, diye kendilerini bir fuzuli ve beyhude endişeye kaptırmışlardır. Cumhuriyet Halk Partisinden ve Adalet Partisinden gayri burada üç parti grubu daha vardır ve bir grup ekseriyette olmadığına göre Muhterem Heyetiniz içerisinde muayyen tadil teklifleri karşısında Cumhuriyet Halk Partisinin görüşüne uygun bir davranışa sahip çıkan gruplar olursa, arkadaşlarımızın bu davranışı, sadece o partiye karşı dahi, bir saygısızlık olur, arkadaşlar. Bu bakımdan bu taktirin evvelâ İctüzük gereğince oylanamayacağı; yapılacak oylama muamelesinin sadece komisyonun raporuna en zıt taktirlerden başlamak suretiyle eldeki taktirlerin üzerinde her hangi bir şekilde müzakere açılmadan oylanmasından ibarettir. Üzerinde oylama açılmayacağını da demin ifade etmiştim. Bir arkadaşım itiraz ettiler. İki çeşit taktir verilir arkadaşlar. İki çeşit taktir muameleye konurken şu esastan hareket edilir : Her hangi bir konu üzerinde kifayeti müzakere taktiri verilmemiştir. Böyle bir sırada taktir sahibi kürsüye gelip taktirini izah etmek isteyebilir ve kendisine söz verilir. Ama kifayeti müzakere reye konup olandıktan sonra eldeki taktirler üzerinde konuşmak mümkün değildir. O taktirler sadece oylanır, arkadaşlar.

Bu bakımdan yapılacak muameleyi arz ettim. Sayın Başkanın esasen mevzuu bildiklerinden emin bulunuyorum. Böyle bir taktiri oylamaya arz etmeden eldeki taktirleri sırasıyla oy-

lamak suretiyle bu muameleyi tekemmül ettirmesini arzu etmekteyiz. Sayın Adalet Partisi Grup Başkanının davetinin de katiyen bu müzakerenin seyrine bir mâni teşkil etmemesi icabeder ve o toplantıda arkadaşlarımızın görüşü ne ise bu görüşler üzerinde grup idarecileri seviyesinde müzakereler yapılabilir. Mâruzatımız bundan ibarettir. Taktirin oylanmamasını bilhassa rica ediyorum.

BAŞKAN — Efendim, bir komplikasyon doğurmaması için şunu beyan edeyim :

Bendeniz bu taktir geldiği anda İctüzüğün 89 ncu maddesi gereğince, «Müzakereye mahal olmadığı, ruznameye veyahut bu nizamname ahkâmına riayete davet, takdim ve tehir teklifleri asıl meseleye takaddüm eder.» hükmüne istinaden iki aleyhte, iki lehte, (İctüzük gereğince) söz vermiş bulunuyorum. Bu sözleri mütaakıp yine aynı maddede mündemiç olan hususlara göre, «Neticede reye müracaat lâzımgelirse mesele işari reyle halledilir» hükmüne göre meseleyi Yüce Heyetinizin hakemliği nazarında halledeceğim.

Buyurun Sayın Kılıçoğlu. Bu önerenin lehinde.

İBRAHİM ETEM KILIÇOĞLU (Giresun) — Çok muhterem arkadaşlarım, Adalet Partisi Grup Başkanı Sayın Mahmut Rıza Bertan bir taktir veriyor. Taktir şu : Gündemde bulunan siyasi partiler kanun tasarısı, gruplar arasında bu mevzuu görüşmekte bulunduğumuz için buğünlük görüşülmesin.

Taktirin muhtevası bu. Ve hakikaten de bu yolda, Adalet Partisi Genel İdare Kurulunun partilere yaptığı teşebbüslere muvazi olarak bir müracaatte bulunuyor. Siyasi parti grup başkanlarına birer tezkere yazarak, kanun tasarısının beraberce gözden geçirilmesi teklifinde bulunuyor. Bu tekliflere de - şimdi elimde bulunuyor, - müspet cevap almıyor. Deniyor ki, Cuma günü saat 11 de bu meseleyi beraberce görüşebiliriz. Bu cevabı aldıktan sonra Başkanlığa biraz evvel arz ettiğim taktir takdim ediliyor.

Sayın Çelikbaş meseleyi olduğu gibi vaz'etmediler. Eğer, böyle olsaydı, Adalet Partisi Grup Başkanlığı tarafından verilen bir taktirin, halen görüşülmekte olan siyasi partiler kanun tasarısının sanki bilinmeyen bir güne ka-

dar talikini istiyormuş gibi bir kanaat uyandırabilir. Nitekim de öyle oldu. Halbuki aslında verilen taktır, yarın siyasi parti grupları seviyesinde yapılacak bir görüşmenin neticesine intizar etmekten ibaretti. Başka bir ifade ile, ömrü 24 saat olan bir taktır.

Muhterem arkadaşlar, Sayın Çelikbaş diyorlar ki; bizim Adalet Partisi Grubu Başkanlığının yapmış olduğu bu davete verdiğimiz cevap; yarın kararlaştırılan günde yapılacak bu temaslara, Mecliste yapılan müzakerelerin, geri bırakılması mânasına gelmez. Bunu böyle yorumlamak icabeder.

Muhterem arkadaşlarım, bir an için böyle olduğu kabul edilirse, biraz evvel ifadeye çalıştığım şekilde, yirmidört saatlik ömrü olan bir teklifin, bir taktirin mânası ne olabilirdi? Şu halde yapılan bu müzakerenin her şeyden evvel hüsnüniyetine inanmak icabeder. Gruplar bir araya geliyor, anlaşılıyorlar ve diyorlar ki, «siyasi partiler kanununu gündeme alalım, şu, şu günler görüşelim» diyorlar, bunu siyasi parti grupları temin ediyorlar da; aynı siyasi parti grupları kanun tasarısının tümü üzerinde siyasi partilerinin görüşlerini daha etraflı şekilde ortaya koyabilmelerini ve belki de normal komisyonlardan geçmeden Heyeti Umumiye'ye gelmiş bulunan bu tasarı üzerindeki görüşlerini ifade etmelerini neden hüsnüniyetle telâkki etmiyoruz?... Sayın Çelikbaş, diyorlar ki, «Böyle bir taktirin oylanmaması» icabeder. Sonra «Bizim yetkimiz yoktur ki, diyor, kalkalım da Hükümetin bu teklifini geri alalım.»

Muhterem arkadaşlarım, Mecliste geçmiş zaman içinde türlü tatbikat örnekleri bulunan hâdiselerin şimdiye kadar hiç tatbiki yapılmamış gibi, hiç tatbikatı olmamış gibi ifade etmek de hakikatleri değiştiremez. Çok kanun tasarıları sayın milletvekillerinin veyahut grupların anlaşmak suretiyle verdikleri taktır üzerine Hükümetlerce geri alındığı gibi, milletvekillerinin verdiği taktirler de Yüksek Heyetinizin iltifatına mazhar olduğu için çoğu zaman geri alınmışlardır. Hattâ yapılan teklifler ve esbabı mucibeler yerinde görüldüğü takdirde, komisyonlar da bunu yapmak suretiyle Meclisin çalışmasını kolaylaştırmışlardır. Asıl olan, hakikaten demokrasinin vazgeçilmez bir unsuru olarak kabul edilen siyasi partiler kanununun memleketin bünyesi-

ne ve realitesine uygun bir şekilde çıkarılmasını temin etmek demokrasinin devamını temin etmek, rejimin bekasını sağlamak ise karşılıklı hüsnüniyete inanmak icabeder.

Muhterem arkadaşlarım yine Sayın Çelikbaş buyuruyorlar ki, «Kanun tasarısının Geçici Komisyonunda müzakeresi sırasında Adalet Partili arkadaşlar da bu Komisyonunda bulundular. Bu arkadaşlarımız, fikirlerinden istifade edilebilecek arkadaşlardı. Orada düşüncelerini söylediler mesele ta başlangıçtan halledilmiş olurdu.» İlk bakışta inandırıcı gibi görülen bu iddia da yersizdir.

Muhterem arkadaşlar, hepimiz Meclise geldiğimiz andan şu âna kadar muhtelif komisyonlarda vazife görmekteyiz. Çok istirham ederim, hiçbir milletvekili orada söz alıp da benim partimin görüşü budur, diye bir iddiada ve beyanda bulunabilmiş midir? Komisyonlarda âdet değildir böyle bir şey, usulden değildir. Komisyonlarda her milletvekili kendi fikrini, kendi düşüncelerini savunur ve tasarının ilgili maddelerinin istikametine göre tashih edilmesi, düzeltilmesini temin etmek için yeni hükümler getirmeye gayret eder. Ama, orada bir partinin mensubu bulunduğu için «sizin partiden de orada bulunuyordu, binaenaleyh gerekçenin de altında imza attıklarına göre bunu benimsemediler, mesele kalmadı.» demek, bu Meclis çalışmalarını başka istikametten izah etmeye gayret etmektir.

Muhterem arkadaşlar, eğer komisyonlarda bulunmak o partiyi temsil etmek mânasına gelmiş olsaydı Heyeti Umumiyede partileri temsilen grup sözcülerine ayrıca bir söz hakkı verilmiş olmazdı. Esasında bunlara iltifat etmek doğru değildir. Doğru olan, hakikati bulmak için berabere - kanun tasarısının, tümü üzerindeki mâruzatımızda ifade ettiğimiz gibi - çalışıp en iyi yolu bulmak, tasarının demokratik esaslara uygun bir kanun hüviyeti içinde siyasi partiler nizamını tesbit etmesini sağlamaktır.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Komisyonunda bulunanlar aynı şeye iştirak etmediler.

BAŞKAN — Lütfen karşılıklı konuşmayın.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, şimdi teklifimizi tekrar ediyorum; biz diyoruz ki: Siyasi partiler grupları Adalet Partisi Grup Başkanının yapmış olduğu teklife müspet cevap vermişlerdir. Madem ki, ce-

vaba değer görmüşlerdir, lütfetmişlerdir, bunun neticesini almak da icabeder. Konuşmalar burada devam eder, maddelere geçilir. Bizim Adalet Partisi olarak bu tasarının demokratik nizama fayda yerine zarar getirir iddiamızın mesnetleri, delilleri ortaya konmadan maddelere geçilmesi ve bunun didik didik, ucundan ucundan alınmak suretiyle heyeti umumiyesi hakkındaki görüşümüzün ikinci plânda mütalâa edilmesi ve sadece kanunun çıkarılmış olması dolayısıyla muhterem arkadaşlarımızın demokrasiye hizmet edilemez. Kaldı ki, Sayın Çelikbaş'a, kendi imzalarıyla Adalet Partisi Grup Başkanlığının vermiş oldukları davetiyeye cevaplarını burada okumak istemiyorum. O cevapta burada beyan ettikleri gibi biz cevap verdik ama, bunun mânası; Mecliste müzakereler devam edecek, biz de ne varmış bakalım bunların tekliflerinde diye oturacağız, bunu müzakere edeceğiz... Bunu böylece izah etmeleri, arkadaşlarımız, kelime bulamıyorum ama, pek ciddi bir konuşma olmasa gerek.

BAŞKAN — Sayın Kılıçoğlu, bir dakikanız var lütfen bağlayınız, 15 dakikadan fazla olamaz.

ETEM KILIÇOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlarımız, verilen cevapta «Gerçekten bu tasarı üzerinde açık ve samimî tartışmalara imkân verecek bir toplantının bir an önce tertiplenmesinde, - bizim yaptığımız teklif onlarca da kabule şayan görülmüştür, - tasarının doğrudan doğruya Anayasamıza dayanan temel hükümleri üzerinde beraberliğin tesis edilebilmesi bakımından büyük fayda mülâhaza etmekteyiz. Bu toplantıyı Millet Meclisindeki diğer grup başkanlarına da yaparsanız, beraberce toplanırsak iyi olur» diye cümle bitiyor. Ve Millet Meclisi Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili Profesör Fethi Çelikbaş yerine imzayı havi. Böylece imzalandıktan sonra çıkıp da burada «Bizim bu cevabi yazımız, Meclis müzakerelerinin yarına kadar tehir edilmesi mânasına gelmez.» denilmiş olmasını takdirlerinize arz ediyorum. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Feyzioğlu, buyurunuz. Önergenin aleyhinde..

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Muhterem arkadaşlarımız, Yüksek Meclisi haftalardan beri meşgul eden ve çeşiti beyanlar, bildiri-ler ve bu kürsüde yapılan konuşmalarla asıl mahiyet ve maksadının çok ötesinde birta-

kim tefsirlere tabi tutulan bir konu üzerindeyiz.

Bu konuda gruplar arasında bir masa başında toplanarak müzakere kararı verilmiş olmasını sevinçle karşıladığımızı arz etmek isterim. Çünkü, taşınmadığı maksatlar izafe edilen; hattâ sanırım herkes tarafından okunmadan, hangi maddeye itiraz edildiği dahi tasrih edilmeden, umumi sözlerle ithama mâruz bırakılan Siyasi Partiler Kanunu üzerinde bir masa etrafında ciddi bir müzakere yapılırsa, bu kanun tasarısının Anayasanın emrettiği veçhile memleketimizde demokratik rejimi kökleştirmek amacından başka hiçbir amaç gütmeyeceği iyice anlaşılacaktır. Bu itibarla bu müzakere yerindedir. (Soldan «bravo» sesleri.)

Yalnız arkadaşlarımız, Siyasi Partiler kanun tasarısının bir garip talihi olmuştur. Meclis usul hükümlerine aykırı tatbikata ve kanunun müzakeresini, maddelerine geçilmesini önlemek için çeşitli taktiklere çeşitli davranışlara sahne olmuştur. Bunları tekrar hatırlatmayı zait görüyorum. Ancak, çeşitli davranışlar, çeşitli tarihlerde çeşitli şekillerde izah edildi. «Biz Siyasi Partiler Kanununun çıkarılmasını istiyoruz, buna karşı değiliz; ama Reisin falan zapta, falan arkadaşımıza söz vermemesini protesto için böyle yapıyoruz» dan başlayarak, neticede, «hayır, asıl maksadımız, siyasi partiler kanun tasarısının müzakeresini geciktirmektir» e kadar varan birtakım davranışlarla bu kanun sistematiik şekilde geciktirilmek istenmiştir.

Aziz arkadaşlarımız, eğer bu kanun, Anayasanın çıkmamasını emretmediği bir kanun olsaydı, Anayasanın müddetler içinde tahdid ederek çıkması lâzımdır dediği bir kanun olmasaydı, belki başka türlü bir davranışa gidebilirdik. Ama şimdi Anayasanın âmir hükmü icabı çıkarmaya mecbur olduğumuz bir kanun bahis konusudur. Anyasanın hükmü, yalnız Hükümete hitabeden bir hüküm değildir. Meclislere de hitabeden ve ayrı ayrı her milletvekiline hitabeden bir hükümdür. Bunun yanında Anayasa, kanunun çıkarılmasını emretmekle kalmamış, bir de müddet koymuştur : İki yıl içinde çıkacak! Riyaset Divanı toplanmış, Riyaset Divanında bütün partilerin temsilei arkadaşlarımız, benim de hazır bulundu-

ğın bir toplantıda, bu mevzuu müzakere etmiş ve şu karara varılmıştır : Müddeti içinde çıkan kanunlar vardır : altı ay içinde çıkacaktı, çıktı. İki yıl içinde çıkacak kanunların çoğu çıktı. Diğer kanunların bir an evvel çıkmasına çalışmak Hükümet için ve Meclisler için âzami gayret göstererek bu kanunları bir an önce çıkarmak, Anayasanın direktifine uygun hareket etmek için kâfidir, dendi. Anayasa, şayet hükümetler ve Meclisler muhik olmıyan hiçbir gecikmeye mahal vermezlerse ilhâl edilmemiş olur. Ama, haksız, yersiz ve lüzumsuz gecikmeler veya geciktirmeler, bizzat bütün parti grup temsilcilerinin imzasını taşıyan protokolde belirtildiği gibi, Anayasaya uygun hareket etmek gayret ve davranışının zıddını teşkil eder ki, böyle bir davranıştan hepimizin kaçınmamız, şüphesiz en doğru hareket tarzıdır. (Orta sıralardan «bravo» sesleri, soldan gürültüler.)

BAŞKAN — Müdaahle etmeyin efendim.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Sayın arkadaşlarım, bu kanun tasarısının hazırlanmasında parti görüşlerinin alınmadığı konusuna gelince: birinci koalisyon Hükümetinde, Adalet Partili İçişleri Bakanı Topaloğlu arkadaşımızın, kendi imzasıyla, Adalet Partisi de dâhil olmak üzere, bütün siyasi partilere «Anayasaya göre siyasi partiler kanunu hazırlanmak lâzımdır. Bu konudaki görüşünüz ve mütalâanız nedir?» diye yazı yazdığını elbette hatırlıyacaktırdır. (A. P. sıralarından gürültüler)

Neden bu kadar hakikatlerden kaçırıyorsunuz, sabrederseniz anlıyacaksınız. O zaman bir tasarı yoktu, yalnız görüş ve mütalâa isteniyordu. Bu mütalâa talebine.. (A. P. sıralarından gürültüler) Dinlemiyorsunuz ki, «tasarı» demiyorum. Siyasi partiler kanununun çıkarılması lâzımdır. Bu konuda partinizin görüşü nedir diye, zannederim 2 Ocak tarihinde, yani Hükümetin kurulmasından birkaç hafta sonra, resmen sorulmuştur. Çünkü, bu kanunun, Anayasa gereğince hemen ele alınarak süratle çıkarılması lâzımgelen bir kanun olduğu daha o zaman idrak edilmişti. Bu yazıya bazı partiler şu veya bu şekilde cevaplar vermişler, Adalet Partisi ise, tetkik ediyoruz, şu tarihte cevap vereceğiz, demek lüzumunu dahi duymamıştır. Bu resmî ya-

zıya, bir kelime ile dahi cevap vermek lüzumunu duymadan, cevapsız bırakmıştır. (Soldan, gürültüler) («C. H. P. vermiş midir?» sesleri) C. H. P. vermiştir, efendim. Tetkik ederseniz görürsünüz. Bir komisyon kurulduğunu, çalışmalara başlandığını ve birtakım hususları ifade eder tarzda bir cevap verilmiştir. Tetkik ederseniz görürsünüz.

Muhterem arkadaşlarım, bununla da yetinilmemiş, ilim adamlarından mütalâalar alınmak için yazılar yazılmıştır. Ankara, İstanbul Hukuk Fakültelerine 2 Ocak 1962 tarihinde, - demek bundan iki seneden fazla bir zaman önce - mütalâa istiyen yazılar yazılmıştır. Hukuk fakülteerinden ve Siyasal Bilgiler Fakültesinden - bir hayli gecikmeli de olsa - bazı cevaplar alınmıştır. İkinci koalisyon Hükümeti zamanında....

GÖKHAN EVLİYAOĞLU (Balıkesir) — Hepsi aleyhinde.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Hepsi aleyhinde diyor. Neyin aleyhinde?..

GÖKHAN EVLİYAOĞLU (Balıkesir) — Tasarının.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Tasarı gönderilmiş değil ki!.. O tarihte ortada tasarı yok...

BAŞKAN — Karşılıklı konuşmayın, rica ederim.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Böyle ezbere konuşmayın. 2 Ocak 1962 tarihinde tasarı yok. Topaloğlu'nun yazdığı yazı «Böyle bir kanun hazırlanacak, mütalâanız nedir?» tarzındadır. Neyin aleyhinde yazacak ki, aleyhte mütalâa yazdılar, diyorsunuz. (A. P. sıralarından gürültüler)

Siyasal Bilgiler Fakültesinden..... (A. P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Rica ederim, müdahale etmeyin.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — 136 maddelik, bir profesör ve bir doçent arkadaşımızın imzasını taşıyan bir mütalâa gelmiş. Diğerlerinden bu derece tetkik mahsulü olmıyan daha kısa cevabi yazılar gelmiştir.

Nihayet müddetin yaklaşmakta olması dolayısıyla İçişleri Bakanlığı bir tasarı hazırlamış, bu defa, ikinci bir hareket olmak üzere, yeneden İçişleri Bakanlığının ikinci koalisyon zama-

nmnda hazırladığı tasarı bu defa yeniden partilere gönderilmiştir. Adalet Partisi bu defa da lütfedip tasarı hakkında bir kelime ile dahi, «şöyledir, böyledir, mütalâamız şudur» diye bir cevap vermemiş, bu suretle müddetin dolmaya yaklaşması muvacehesinde Riyaset Divanının ve bizzat Reis Fuad Sirmen Beyefendinin; «Hükümet bunu birkaç güne kadar Meclise getirmelidir, müddet dolmaktadır» tarzında ve bütün siyasi parti temsilcilerinin imzasını taşıyan bir protokolle Hükümetten bunun bir an önce sevkı istendiği için Hükümet özel bir komisyonla gayretle çalışmış, bir tasarı hazırlamıştı, üç partinin liderlerinin ve Bakanlarının imzasını taşıyan bir tasarı halinde Yüksek Meclise gelmiştir. Üç partinin liderlerinin imzasını taşıyan bir tasarı C. H. P. nin nasıl kaleme alındığını doğrusu tasavvur edemediğim bir tebliğde ifade edildiği gibi, memlekette tek parti nizamını kurmak için bir gayreti diye, bu tasarımı itham etmek imkânını ortadan kaldırmıştır. Hadi C. H. P. bunu istiyordu; acaba bu tek parti hangisi olacaktı? C. K. M. P. mi, Y. T. P. mi? Kimi yok edecekti, tek partiyi getiriyorsa? Hepsinin imzası var.

Muhterem arkadaşlarım, bu tasarı bir tek maksatla hazırlanmıştır. (Arka sıralardan «haa» sesleri) Siyasi partilerin kapatılması fikirlerine askerî idare altında karşı koymuş insanlar olarak Adalet Partisinin kapatılması sözü edildiği zaman, daha askerî idare altında, «Hayır biz serbest ve çok partili bir seçimle ancak seçime gireriz. Yarışta tek kaldığımız zaman bu seçim olmaz ve seçime girmeyi parti olarak reddederiz» diyen bir siyasi parti elbetteki böyle bir şeyi bu rejim içinde düşünmüş olamazdı. (A. P. sıralarından şiddetli gürültüler; Orta sıralardan şiddetli alkışlar)

BAŞKAN — Rica ederim efendim...

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım...

BAŞKAN — Sayın Feyzioğlu; (Soldan gürültüler) bir dakika, rica ederim, istirham ederim. Bendeniz çok yakinen takip ediyorum, hatibin meratibi silsilesini bozmayınız.

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Teşekkür ederim. (Soldan şiddetli gürültüler)

İ. BTEM KILIÇOĞLU (Giresun) — Sayın Başkanım takibediyorsunuz ama... (Kılıçoğlu'nun sözleri A. P. sıralarında şiddetli gürültüler sebebiyle anlaşılammıştır.)

BAŞKAN — Rica ederim, müdahale etmeyin; siz bu takririn aleyhinde görüşünüz.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Sayın arkadaşlarım; bu tasarı acele geldiği iddiaları varit değildir. Tasarı, beş siyasi partinin imzasını taşıyan protokolle belirtildiği gibi, artık bir gün dahi geciktirilmeden Meclise gelmesi lâzımgelen acele tasarılar arasında zikredilerek ancak uzun gayretlerden, uzun mütalâa taleplerinden sonra, müddetin geçmesine az kala, Meclise gelebilmiştir. Acele gelmemiştir bir... Encümeninde acele gelmemiştir. İftizüğün encümenlere verdiği azami müddet olan 45 günlük müddetin iki gün fazlasıyla kurulmuş olan encümeninde kalmıştır. Geçici komisyonda, Anayasa Komisyonu dahil, Meclisin birçok komisyonları temsil edilmiş ve bu komisyon hatta müddeti kendisine İftizükle verilmiş müddeti geçirmek suretiyle, tasarımı etrafına incelemek imkânını bulmuştur. Komisyonun incelemesinden sonra, 20 Kasımdan beri demek ki, üç aya yakın bir zamandan beri Meclisin gündeminde bulunan tasarı, halâ umumî müzakeresinden öteye geçilemediği için 1 ne maddesi dahi konuşulamayan bir tasarı haline çeşitli davranışlarla getirilmiştir. Yalnız Heyeti Umumiyede müzakere safhasının ne kadar sürdüğünü düşünürsek, bu tasarı acele getirilmiş değil, geciktirilmiş ve geciktirilmesine hususi itina gösterilmiş, Anayasanın sarı emrine rağmen hususi itina gösterilmiş bir tasarı olduğu meydandadır. arkadaşlarım.

BAŞKAN — Sayın Feyzioğlu, bir dakikanız kaldı. Lütfen konuşmanızı bağlayınız.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, siyasi partiler kanunu Türkiye'de komünist partisini kapatmak için getiriliyor. Bundan gocunan mı var? (Gürültüler)

Türkiye'de faşist partisi kapatmak için getiriliyor? Bundan gocunan mı var? (Soldan gürültüler) Siyasi Partiler Kanunu Türkiye'de birkaç partiyi kapatmak için, bu partiler kanunu, Türkiye'de vatandaşın dinî hissiyatını reyete tebdil etmek savaşında olanlara karşı getirili-

yor. Bu partiler kanunu Atatürk devrimlerini tanımayanlara karşı geliyor. (Orta sıralardan siddetli alkışlar, bravo sesleri)

BAŞKAN — Tamam vaktiniz efendim.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Bu siyasi partiler kanunu, demokratik rejime yürekten bağlanan kimselerin zerre kadar endişe etmeyeceği, Atatürk'e bağlı olanların endişe etmeyeceği, Anayasaya bağlı olanların endişe etmeyeceği bir kanundur. (A. P. den gürültüler) Ve bunun için çıkması lâzımdır arkadaşlar! (C. H. P. den bravo sesleri, alkışlar)

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Söz istiyorum, usul hakkında.

BAŞKAN — Ne usulü hakkında efendim? (Gürültüler)

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Kendi adım geçti, yanlış bir kanaat hâsıl olmasın diye efendim. (Gürültüler)

BAŞKAN — Yalnız bu hâdiseye munhasır olmak üzere söz veriyorum, buyurun. («ne için söz veriyorsunuz?» sesleri)

Yanlış bir fikir isnad edildiği kanaatiyle arkadaşımız, bu fikri tazyih edecekler. «Öyle değil, böyledir» diyecekler.

Buyurun.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Muhterem arkadaşlar, Sayın Fethi Çelikbaş konuşmalarında, benim de Geçici Komisyonunda bulunduğumu belirttiler. Bunun üzerine Sayın Ethem Kılıçoğlu'nda konuşmalarında. «Bir milletvekili bir komisyonda bulunabilir, o şu veya bu partiden olur, bu müzakerelerde bulunur, bundan dolayı parti ilgili değildir. O şahıs kendi noktai nazarlarını savunur», dediler. Benim muhalefetime de belirtmediler. Böylelikle umumî efkârda ben, siyasi partiler kanununun görüşüldüğü Geçici Komisyona iştirak etmiş ve bu hususta bir muhalefette bulunmamış, noktai nazarımı belirtmemiş duruma geldim. Bunu tazyih etmek için söz almış bulunuyorum.

Muhterem arkadaşlarım, rapor tetkik edilirse bendenizin imzamn üstünde, verdiğim önerge uyarınca, «4 neü kısma muhalifim», ifadeleri yazılıdır. 4 neü kısım kanaatimece kanunun merkezini teşkil etmektedir. Çünkü siyasi partilerin devamını kabil kılmıyan, siyasi partilerin kapatılmasına mesnedolan bütün hususlar 4 neü kısımda yazılıdır.

Bendeniz, önergemi, muayyen meselelere muhalifim diye, maddelere muhalifim diye yuvarlak tabirlerle de ifade etmemişimdir. Verdiğim önerge uyarınca ben bu kanunun 4 neü kısmına muhalifim demişimdir. O kısım da; Anayasanın 57 neü maddesinde, siyasi partilerin uyması veya uymaması lâzımgeldiği hangi hususlarda tahdid edilmesi lâzımgeldiği hususuna, ileri giderek bâzı kısımlar kattığımı, kanaatimece, Anayasaya bağlı kalmak için ancak Anayasanın 57 neü maddesine ve lâikliye mütaallik, derneklere mütaallik meşgul olamayacağı kısımlarının 4 neü kısımda bulunmasını, geri kalan kısımları, Anayasanın getirmediği bir tahdidi, siyasi partilere getirmenin Anayasaya aykırı olacağı noktai nazariyle 4 neü kısma muhalif kalmışım. Bu durumun bu tarzda tazyih edilmesini arz ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Ertem, esasen Sayın Fethi Çelikbaş zâtîâlinizin bu kanunun tümünün aleyhinde değil de muhalefet şerhi ile mevcut bulunduğunu söylemişti. Yani size böyle bir fikir isnad olunmamıştı. «Muhalefet şerhi vardır», demıştır.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Muhterem Başkanım, konuşmamda Sayın Çelikbaş'ın muhalif olduğumu belirttiklerini ifade ettim. Fakat Sayın Etem Kılıçoğlu bu hususları belirtmedi. Komisyona bir milletvekili iştirak edebilir, demek suretiyle benim muhalefetime belirtmediği için iki konuşma arasındaki farkı belirtmek ve açıklamak istedim.

AHMET TOPALOĞLU (Adana) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Ne hakkında?

AHMET TOPALOĞLU (Adana) — Turhan Feyzioğlu konuşurken isiminden bahsetti. Fakat konuşmaları benim tuttuğum sistemin aynı olmadı. Eğer benim tuttuğum sistem devam etseydi, bugün bu hal meydana gelmezdi.

BAŞKAN — Sayın Topaloğlu, size, (Devamlı gürültüler) arkadaşlar, Riyasetin kararlarına niçin siz müdahale ediyorsunuz. Konuşup anlatacağınız tabii arkadaşımızla.

Şimdi zâtîâlinize, ileri sürdüğünüz mütalâa hilâfına bir fikir isnad olunmuşsa, - çok rica ederim Meclisin çalışmalarını müşkülâta uğratmayalım - yalnızca isnad olunana fikri cerhdedici mahiyette beyanda bulunun.

AHMET TOPALOĞLU (Adana) — Benim bu kanunun hazırlanışına başlanmasında kanaatim ifade edilmedi. (Gürültüler)

BAŞKAN — Yalnız bu noktada lütfen efendim.

AHMET TOPALOĞLU (Adana) — Muhterem arkadaşlar; hakikaten demokratik rejim bakımından çok mühim olan siyasi partiler kanununun günlerden beri müzakeresinin ikmal edilememişinde, bu kanunun hazırlanışında, hataları söylemek fırsatını bana Sayın Feyzioğlu verdiği için teşekkür ederim. (C. H. P. den gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Topaloğlu, şimdi Sayın Feyzioğlu, zatiâlinize hangi yönden hilâfı hakikat veya ileri sürdüğünüz mütalâa hilâfına bir isnatta bulunmuşsa o isnattan, şahsınıza raci olan kısımdan kurtarınız kendinizi.

AHMET TOPALOĞLU (Devamla) — Sayın Turhan Feyzioğlu siyasi partiler kanununun hazırlığı hakkında, benim daha 1 nci Koalisyonun kuruluşundan 1 ay gibi kısa bir zaman içinde bütün siyasi partilere yazı yazdığımı söylediler, doğrudur. Ancak, söylemedikleri bir husus daha var. Çünkü ben siyasi partiler kanununun, bu memlekette henüz bir siyasi partiler rejimi ve hukuku olmadığı için, siyasi partilerden ve üniversitelerden ve vekâletlerin kanun yapan teknik dairelerinin mütalâasını da aldıktan sonra, bugünkü gibi sadece birinci Koalisyonu teşkil eden siyasi partilerin birkaç mebusunun bir araya gelerek hazırladığı bir kanun değil, ilmî heyetlerin mütalâası alındıktan sonra ve vekâletlerin kanun hazırlayan teknik dairelerinin mütalâaları, siyasi partilerin mütalâaları ve ilmî görüşü bir araya getirerek bir kanunu huzurunuzda getirmeyi derpiş etmiş ve yazılarımı bu maksatla yazmıştım. Eğer benim takibettiğim sistem 2 nci Koalisyonda da takibedilmiş olsaydı bu kanunun müzakeresinde ihtilâflara düşmezdik arkadaşlar. (Soldan alkışlar)

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — İkinci Koalisyon Hükümetinin yanlış tutumundan bahsettiler. Cevap vermek mecburiyetindeyim. Söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Feyzioğlu, nedir efendim?

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Ben deniz, Topaloğlu'na yapmadığı, söylemediği ve

yazmadığı bir şeyi isnadetmemiştim. Buna rağmen kendilerine söz verdiniz. Söylediğim tek şey, 2 Ocak 1962 de mütalâa ettiğinden ibarettir.

Şimdi diyor ki, «İkinci Koalisyon Hükümeti benim çizdiğim yoldan şöyle ayrılmıştır, aksi bir yol takibetmiştir.» (Gürültüler)

BAŞKAN — Evet, onu usulün haricinde fazladan söyledi.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Fakat bu söz söylendi. Bu noktayı düzeltmek için söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Feyzioğlu, şimdi Sayın Topaloğlu sizin şahsınıza izafe edilen bir şey ifade etseydi. O zaman size söz verecektim.

Yalnız, «İkinci Koalisyon Hükümeti öyle değil de böyle yapmış olsaydı» deyince, İkinci Koalisyon Hükümetinin münhasıran müdafii siz değilsiniz. (Ortadan gürültüler)

Şimdi arkadaşlarım, mesele tavazzuh etmiştir. Bir tehir teklifi vardır.

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Sayın Başkan, üç siyasi partiye müteveccih haksız bir isnatta bulunulmuştur. Y. T. P. de C. K. M. P. de C. H. P. de bu mevzuda âzami derecede demokratik hareket etmişlerdir, haklı davranmışlardır.

BAŞKAN — Sayın Feyzioğlu, şimdi meselede bir sataşma veya hilâfı hakikat bir beyan yok. Olsa olsa bir iddia var, bu iddia da müzakere sırasında cevaplandırılır.

Efendim, şimdi tehir teklifini tekrar okutuyorum. İşari oyla oyunuzda sunacağım.

(A. P. Grup Başkanı Mahmut Rıza Bertan'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Yalnız, «tehir» diyorsunuz Sayın Bertan. Nereye kadar tehir?

MAHMUT RIZA BERTAN (İstanbul) — Bu görüşmeler neticeye varıncaya kadar. (Orta sıralardan devamlı ve şiddetli gürültüler)

BAŞKAN — Şimdi tehir deyince Riyaset Divanı da müşkül duruma düşer. Şayet tehir kabule şayan görülürse, Riyaset Divanını müşkül duruma sokarsınız. Zira gündemi ona göre tanzim edecektir. Bu yönden tasrih buyurunuz, ne zamana kadar tehir?

MAHMUT RIZA BERTAN (İstanbul) — Koşulların bitimine kadar. Belki yarın biter görüşmeler. (Orta sıralardan gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen arkadaşlar, susalım da anlıyalım. Çok müşkülât çekiyoruz. Şuradaki Meclisin iradesi meydana çıksın. Ne demek isteniyor, anlıyalım.

Şimdi demek ki, Sayın Bertan der ki, yarın ki görüşmenin bitimine kadar. Bitmezse ne olacak Sayın Bertan?. Efendim rica ediyorum, bu hususu lütfen önergenizde tasrih edin. Bir mün-teha tâyin ediniz, Yüce Heyet oyunu ona göre kullansın. (Gürültüler) Lütfen önergenizde bu hususu tasrih edin, oylamayı o yönden yapacağız. Yani bu kanun şu günkü birleşime veya bütçe müzakeresinden evvel veya bütçe müzakeresinden sonra diye bir kayıt koyun. Heyet tenvir edilsin. (Gürültüler) (Mahmut Rıza Bertan kürsüye geldi.)

Arkadaşlar; rica ederim; Sayın Bertan, önergenizi tasrih edin. Bir gün belirtin.

MAHMUT RIZA BERTAN (İstanbul) — Gün koymıyacağım. Ya yarın bitmezse? .

BAŞKAN — Bitmezse ona göre yazın efendim.

MAHMUT RIZA BERTAN (Devamla) — Muhterem arkadaşlar; ben yarına dahi razıyım. Yarın toplandık, 11,30 da çalışmaya başladık. Yarın bitmezse öbür gün toplanmalıyım mı? Zaten bu kanunu tatilden evvel ele alamıyacaksınız. Bilmem arz edebiliyor muyum?. Fakat tatilden sonraya kadar biz bunu mutlaka bitiririz. İdareciler burada. Yarın biter, öbür gün biter. Eğer bitmezse bayram ertesine kadar biter. Bundan açık bir şey var mı?.

BAŞKAN — Sayın Bertan lütfen bunu önergenize yazınız.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Görüyorsunuz ki, netice almaya imkân yok.

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Önergede tasrih ettiği husus hakkında bir kelime söylemek istiyorum.

BAŞKAN — Hayır efendim.

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — O zaman önergesini değiştirmesi usulsüzdür.

BAŞKAN — Efendim önergeyi tekrar okutuyorum, daha sonra işari oyunuz başvuracağım.

Yüksek Başkanlığa

Siyasi partiler kanunu tasarısının parti grupları arasında bu konuda yapılması kararlaştırılan görüşmelerin neticesine kadar, en geç bayram er-

tesine, müzakeresinin, İctüzüğün 89 neu maddesi gereğince tehirini arz ve teklif ederim.

A. P. Grubu Başkanı

İstanbul

Mahmut Rıza Bertan

BAŞKAN — Oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... (C. H. P. sıralarından, «hangi bayrama» sesleri)

CELÂL SUNGUR (Yozgat) — Sayın Başkanım, o zaman Marta kalır.

BAŞKAN — Kabul etmeyenler... Efendim, bu tehir takririnin reddi hakkında 134 oya mukabil 156 oy çıkmıştır. 156 oy ile tehir talebi reddedilmiştir.

Müzakerelere devam ediyoruz.

Şimdi sayın arkadaşlarım; Partiler kanunu tasarısının dünkü birleşimde devam eden müzakereleri sırasında yeterlik önergesi verilmiş, daha sonra bu kanunun bâzı komisyonlara gönderilmesi hakkında önergeler okunmuştu. Bu sırada önerge sahipleri önergelerini izah sadedinde söz almış bulunmakta idiler. Ancak, değişiklik önergesi verilmiş mahiyetinde telâkki edilip, bu komisyonlara sevk hakkındaki talepler üzerinde önerge sahiplerinin konuşmalarının mümkün olamayacağı ve önergelerin doğrudan doğruya, önerge sahiplerinin üzerinde bir mütalâa beyan etmeksizin oylanmasının lâzımgeldiği hususunda bir önerge mevcut. Bu önergede mündemiçolan husus, Nizamnamenin, İctüzüğün tatbikatına mütedair bir husus olarak anlaşılmiş ve bu husus muvacehesinde mesele İctüzüğün 89 neu maddesi gereğince bir usul meselesi telâkki edilip, önerge sahiplerine önergelerini izah sadedinde söz verilip verilmeyeceği hususunda müzakere açacağım.

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Aleyhinde söz istiyorum.

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Önergenin aleyhinde ve tutumunuz hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Evvelâ önergeyi okutuyorum.

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Verilen önergeler, sahipleri tarafından tasarının tümü müzakere edilirken izah edilmiştir. Usul gereğince, müzakerelerin yeterliği kabul edildikten sonra o konu ile ilgili önergelerin oylanmasına geçilmesi iktiza eder. Bu itibarla bu

safhada, önergeleri izah sadedinde de olsa hiç kimseye söz verilmemesinin kararlaştırılmasını arz ve teklif ederiz.

Saygılarımla.

Kayseri

Aydın

Mehmet Sağlam

Orhan Apaydın

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Önergenin lehinde söz istiyorum.

BASKAN — Sayın Paksüt, buyurunuz.

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım; basit bâzı olayları hep beraber hatırlarsak İktüzükten nasıl inhiraf etmek istidadında bulunduğumuzu teslim etmemek mümkün değildir.

Şimdi, Siyasi partiler kanunu tasarısı adlı tasarı üzerindeki genel müzakereler bitti mi, bitmedi mi? (Ortadan «Bitti» sesleri) Bu konuda, bu müzakerelerin önemini savunmuş olan arkadaşlarım oldu. Bu müzakerelerde yeter ilgi kalmamasına rağmen, ilk verilen kifayet önergesinin aleyhinde oy kullanan arkadaşlarımızdan birisi sıfatıyla arz ediyorum ki: İkinci defa kifayet önergesi oylandı ve dün kabul edildi. Yani bir tasarımlın Yüce Mecliste genel müzakeresi bitti. Bir tasarımlın, bir kanun teklifinin, Yüce Mecliste genel müzakeresi bitince ne olur, ne iş yapılır? Arkadaşlarım, bunu herkesin kendi içtihadına, kendi nokta-i nazarına, kendi temayülüne göre tayin etmeye hakkımız yoktur. Bilelim ki, İktüzük, Anayasanın geçici 3 nevi maddesi gereğince bizim için - değiştirilmedikçe, yenisi yapılmadıkça - Anayasa gibi vacibülriaye kaideler topluluğudur. Elinde İktüzük olanlar lütfen 105 nevi maddeyi bir kere tetkik buyursunlar. Ama ben Yüksek Heyetinizi bu zahmetten kurtarmak, Riyaseti bu zahmetten kurtarmak için iznimize sığınarak, müsamahanıza sığınarak okuyorum, maddeyi.

MADDE 105. — «Heyeti Umumiye müzakeresi bittikten sonra maddelere geçilmesi reye konur.»

Bittikten sonra maddelere geçilmesi reye konur. Bu bir tüzük kaidesidir. Bu tüzük kaidesini her hangi bir şekilde bir taktikle, muayyen bir çoğunlukla tadil etmeye imkân yoktur. Çünkü İktüzüğün bir maddesinin tebdili tadili veya ilgası yine bu İktüzüğün 232 nevi maddesinde tesbit edilen prosedüre tabidir.

Şimdi, Yüksek Heyetin, serbest.. Riyasetin

yapacağı hiçbir başka muamele yoktur. Tümü üzerinde müzakereler bittiğine göre 105 nevi maddeye istinaden Yüksek Riyasetin yapacağı tek şey; «Maddelere geçilmesini oylarınıza arz ediyorum» başka yapılması mümkün olan, yapılabilecek olan hiçbir muamele yok. Yüksek Heyet serbest, maddelere geçilmesini kabul edersiniz, maddelere geçilmesini reddederseniz. Arkadaşlarım; maddelere geçilmesini reddederseniz şu Meclis, Türkiye'de Siyasi Partiler Kanunu diye bir kanunu bu tasarımlın ihtiva ettiği prensiplerin ışığında, Siyasi Partiler Kanunu diye bir kanunu bu içtima senesinde bir daha getirmemesi lâzım. Çünkü İktüzüğün 77 nevi maddesine göre eğer bir kanun tasarısı veya teklifi Heyetçe reddedilirse yani maddelere geçilmesi reddedilirse bu senenin sonuna kadar, 1 Kasım 1964 tarihine kadar Siyasi Partiler Kanunu diye bir kanun getirmememiz lâzımdır. Bunu yapmazsınız, çünkü hepimize mesuliyet sağlıyan Anayasa hükümlerini yapmakla mükellef olduğumuz Anayasa 8 nevi maddesinde; Anayasa kuralları Parlâmentoyu da Meclisi de bağlar». Demistir. 57 nevi maddesi de Siyasi Partiler Kanunundan bahsetmiştir. Bunun geçici üçüncü maddesinde; «2 yıl zarfında» demiş, o halde Yüksek Riyasete düşen tek iş Anayasa muvacehesinde umumi müzakeresi bitmiş olan tasarı hakkında, münakaşa etmeden, müzakere etmeden başka taktirleri oylamadan evvel «maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum» demekten ibarettir. Dileyen maddelere geçilmesini oylar, - kanaatine Anayasanın hükmüne uyar - dileyen maddelere geçilmesini, yani kanunu reddeder.

BASKAN — Sayın Paksüt, bir dakikanızı rica edeceğim.

Şimdi bu önergede: «Bu itibarla bu safhada, önergeleri izah sadedinde de olsa hiç kimseye söz verilmemesinin kararlaştırılmasını arz ve teklif ederiz.» diyor. Yani bu önergenin lehinde konuşuyorsunuz değil mi?..

EMİN PAKSÜT (Devamla) — Onu arz edeyim, efendim. İktüzüğün 89 nevi maddesi, Yüksek Riyasetin râna malûmu olduğu üzere, her milletvekiline İktüzük hükümlerine raiyet hususunda, İktüzük hükümlerine dâvet hususunda söz hakkı verir. Bendenizin maruzatım; Riyasetin İktüzüğe uygun hareket etmesidir. Kendi

grup başkanvekilimle de mutabakat halinde değİllim. Açıkça söylüyorum ki, şu anda yapılması lâzımgelen tek iş vardır, o da genel müzakeresi bitmiş olan kanunun maddelere geçilmesini oya arz etmektir. Kabul edilir veya edilmez o başka. Takrir verilemez çünkü İctüzüğün 105 nci maddesi genel müzakere bittikten sonra maddelere geçilmesi oylanır» diyor. Kabul edilir veya edilmez. Arkadaşlar, şu anda Hükümet bu tasarıyı geri alamaz. Şu anda Komisyon bu tasarıyı geri alamaz. Eğer Hükümet bu tasarıyı geri alıyorum derse ben tekabbül ediyorum. Eğer Komisyon geri almak isterse ben tekabbül ediyorum. (Soldan gürültüler)

Müsaade buyurun. 105 nci madde muvacehesinde oya konabilecek hiçbir takrir yoktur. Yüksek Meclis her birimize teker teker mevdu bir partiler kanunu yapma görevini hepimize, Hükümete değil, Birinci Koalisyona değil, İkinci Koalisyona değil, bu günkü Hükümete değil, herbirimiz teker teker Parlamento Üyesi olarak 57 nci maddenin emrettiği, geçici 7 nci maddenin emrettiği tarzda bir kanun yapma görevi ile karşı karşıyadır. Dileyen bu vazifenin şuru içinde oyunu kullanır «evet maddelere geçelim» der ve maddelere geçeriz. Maddelere geçtikten sonra, birinci madde dâhil, her maddenin her cümlesi, her fıkrası dâhil, Anayasaya aykırılık millet önünde ortaya konur, hukuka aykırılık millet önünde ortaya konur; tek parti nizamını kimlerin istediği kimlerin demokratik düzenin savaşı olduğu bir kere daha tarih önünde tescil edilir. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın arkadaşlarım, şimdi dünkü müzakereler sırasında Partiler Kanununun tümü üzerindeki müzakerelerin kifayet önergesi ile tamamlandığı, maddelere geçilmesi oylanacağı sırada bâza önergeler mevcut bulunduğu için bu önergeler okutuldu. Önerge sahipleri ayrı ayrı üzerinde, önergelerini izah sadedinde söz istediler. Ve dünkü Birleşimde arkadaşlarımızdan birisine söz verildi, önergesini izah etti. (Orta sıralardan gürültüler)

Efendim, rica ederim, bir dakika müsaade edin.

Ve bugünkü Birleşimde 2 arkadaşımız Riyasete bir önerge vermiş... Telâş buyurmamız. Bu önergede bu arkadaşlarımız; bu Komisyona

sevk hususundaki verilmiş bulunan önergeleri izah sadedinde hatiplere söz verilemez.

Riyasetin bu tutumu nizamnameye aykırıdır.» der. Biz de bu önergeyi bu şekilde telâkki edince, Yüce Heyetinize okuttum ve bir içtihadın doğması, elimizde katî, sarılı ve vazih bir madde bulunmadığı için yanlış bir karara varmamak için yüce Heyetinizin hakemliğine baş vurmak üzere meseleyi, İctüzüğün 89 ncu maddesi üzerinde lehte, aleyhte ikişer şahsa söz vermek suretiyle halletmeyi kararlaştırdık. Bunda sınırlenecek, bunda üzülecek, bunda endişe edecek, bunda yerinden birtakım hareketlere yönelmeyi **gerektirecek** bir şey var mı? Riyasetin tutumu İctüzüğün 89 ncu maddesi gereğince yerindedir ve muhiktir.

Bu önergenin aleyhinde Sayın Asal'a söz veriyorum, buyurun efendim.

Sonra Sayın Feyzioğlu'na söz vereceğim, ondan sonra da sırasıyla bir lehte bir aleyhte konuşacaklara söz vereceğim.

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Pak-süt'ü lehinde konuşmuş saymıyor musunuz?

BAŞKAN — Lehinde konuştular, siz de aleyhinde mi konuşacaksınız?

TURHAN FEYZİOĞLU (Devanla) — Leh-te konuşacağım...

BAŞKAN — Buyurun Sayın Asal, aleyhinde. **İSMAİL HAKKI AKDOĞAN** (Yozgat) — Ben de istemişim.

BAŞKAN — Efendim, zatîalinizin ismi burada sonlardadır. Bundan sonra söz hakkınız vardır.

İSMAİL HAKKI AKDOĞAN (Yozgat) — Fakat ilk defa söz isteyenlerdenim.

BAŞKAN — Evvelâ Sayın Asal bağırdı ve kaydettik. Sonra siz varsınız. Sıra ile...

Buyurun Sayın Asal.

TALAT ASAL (Edirne) — Aziz arkadaşlarım, bu verilmiş bulunan önergenin aleyhindeyim. Çünkü; bu verilmiş olan önerge, evveliminde, bu kanun tasarısının Büyük Meclisin ince bir tetkik süzgecinden geçmesine mâni olucu mahiyette ve istikamettedir. İctüzüğün 89 ncu maddesinin ilk fıkrasını hatırlatmakta fayda mülâhaza ediyorum. «Müzakereye mahal olmadığı, ruznameye veyahut bu nizamname ahkâmına riayete davet, takdim ve tehir teklifleri asıl meseleye takaddüm eder.»... Ne deniliyor verilmiş bulunan önergelerle? Deniliyor ki: Bunları Komisyona

havale edelim, tetkik edilsin, en iyi bir şekilde getirilsin. Demek ki, ruznameden çıkarılmasını istihdaf eden bir vaziyetle karşı karşıyayız. Hattâ bu istikamette meseleyi mütalâa etmek icabederse bir tehir talebiyle karşı karşıyayız. Niçin bir tehir talebiyle karşı karşıyayız? Şunun için bir tehir talebi ile karşı karşıyayız; daha iyi, daha fazla ihticaca salih bir tasarı gelsin ve Büyük Meclisten öyle çıksın diye... Şu itibarla İctüzüğün 89 ncu madesi muvacehesinde verilmiş bulunan önergenin hukukî mesnedi yoktur.

Aziz arkadaşlarım, Sayın Emin Paksüt meslekdaşımın fikirlerine de iştirak etmek imkânı yoktur. Hattâ o derece yoktur ki, Sayın Millet Meclisi Başkanı ile bir celsede sebkededen beyanları ile Sayın Paksüt'ün mütalâaları arasında - zabıtlar tetkik edilirse - bir çelişme olduğu da müşahede edilir. Hiçbirimizin, partiler kanun tasarisının tümünün kabul edilmemiş bulunduğu hususuna mütedair bir fikrimiz yoktur. Tümü oylanmış, maddelere geçilmesi kabul edilmiştir. Bunda beraberiz. Ama, muhterem arkadaşlarım, İctüzüğün 105 nci madesinin birinci fıkrasını okuduktan sonra ikinci fıkrasını da okumalıyız. Her zaman için bir komisyon bir maddeyi tedvin etmek maksadiyle, bir maddeyi daha iyi getirmek maksadiyle istemiyor mu arkadaşlarım? O halde bizim yapmak istediğimiz nedir?.. Şu üzerinde titizlikle durduğumuz, Anayasanın 57 nci maddesi muvacehesinde çıkması hususunda benim mensubolduğum parti grupunun da beraber bulunduğu bir tasarıyı, bu memleketin ve demokrasinin en uygun, en ihticaca uygun şekilde çıkmasını temin gayretidir. Birtakım meseleler karşısında birtakım polemiklerin içerisinde yüklenmenin mütalâalar dermeyan etmenin mânası yoktur. Ben Emin Paksüt ve Turhan Feyzioğlu arkadaşımızın mütalâasına istinadederek bir noktayı belirteceğim: Değil arkadaşlarım, bu tam mânasıyla hukukî bir süzgeçten geçmemiştir. Ceza Hukukumuzu altüst etmektedir, onun için buna ihtiyaç vardır.

BAŞKAN — Sayın Asal bir dakika. Önergeler üzerinde hatiplerin görüşüp görüşemeyeceği hususundaki verilmiş olan önergenin aleyhinde konuşunuz lütfen...

TALÂTA SAL (Devamla) — Aynı istikamette konuşuyorum. Fakat isterdim ki, aynı hassasiyet Emin Paksüt'e de gösterilsin.

Arkadaşlar, niçin bu önergenin kabul edilmesi lâzımdır, onu izah edeceğim. Lütfedin, kerem edin, dinleyiniz arkadaşlarım, hakikaten hüsnüniyetle, samimiyetle bir meseleyi ortaya koyacağım.

Turhan Feyzioğlu arkadaşım diyor ki; «Komünist partisi kurulamaz, bir Faşist partisi kurulamaz.» Kurulamaz.. Zaten kurulmaz. Türk Ceza Kanununun 141 nci maddesinin hükmü ve getirilmiş olan tasarinın iki ve üçüncü maddeleri muvacehesinde böyle bir hale ihtiyaç yoktur.

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Bilmiyorsun, tetkik etmemişsin.

TALÂT ASAL (Devamla) — Hayır, siz tetkik etmeden gelmişsiniz. O itibarla diyoruz ki, geliniz oturalım meseleyi müzakere edelim, bu memleketin ihtiyaçlarına en uygun şekilde çıkaralım. O itibarladır ki, bu önergenin aleyhidediyiz ve İctüzük hükümlerine de aykırıdır arkadaşlarım.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Feyzioğlu... Önergenin lehinde...

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Muhterem arkadaşlarım evvelâ son noktada Talât Asal Beyefendinin temas ettiği bir noktayı açıklayayım; neden bu kanun ehemmiyetlidir?

Komünist partisinin yasak olduğunu herkes biliyor, fakat Anayasa, kapatma yetkisini Anayasa Mahkemesine vermiş. Ceza Kanunundaki maddenin müeyyidesi, başka mahkemedir. (Gürültüler) Efendim müsaade buyurun, başka hiçbir mahkeme kapatamayacağına, başka mahkemelerin vazifesi, Anayasanın bu maddesiyle artık sona erdiğine göre, Anayasa Mahkemesi kapatabilmek için Anayasanın emrettiği prosedür Kanununa muhtaçtır ve Anayasa Mahkemesinin resmî görüşü de bu yoldadır. O halde bugün Türkiye'de ne bir sulh mahkemesi, ne bir asliye mahkemesine, bir ağır ceza mahkemesine de bu kanun olmadığı için Anayasa Mahkemesi rejimin temellerini yıkmaya çalışacak, milletin ve Devletin bütünlüğünü parçalayacak partilere karşı silâhsızdır, yeter müeyyide yoktur.

TALÂT ASAL (Edirne) — Üyesine karşı olmaz mı?..

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) Üyesini takibede bilirsiniz, ama partiyi takibedemezsiniz.

BAŞKAN — Sayın Feyzioğlu, bir dakika. Önerge hakkında söz verdim size. Lütfen önerge üzerinde konuşunuz.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Bu nokta böyle. Demek ki, arkadaşım bu noktayı tetkik etmemişler, Şahısların takibi başka, parti hükmi şahsiyetinin kapatılması başka..

Arkadaşlar, çok vâhim bir usul hatasına sürüklenebiliriz; şayet tümü bittikten sonra, maddelere geçilmeden evvel önergeler verilerek bu önergeler üzerinde herkes konuşursa.. Farzedelim ki, bir arkadaşım yüz aded önerge verir ya, kimse mâni olabilir mi yüz önerge vermesine? Ve her önergesi üzerinde konuştu. Kifayetin mânası kalır mı..?Farzedelim ki, bir arkadaşın yüz önerge vermedi ama bu Mecliste her mebus ikişer önerge verdi veya birer önerge verdi ve altı kişi konuşduktan sonra kifayet oyladığı halde önerge izah sadedinde her önerge üzerinde bir ikişer hasebiyle 450 kişinin birer defa konuşması icabetti ve her önerge geçtikçe yenileri de verilebileceğine, 450 kişi konuştuğuna göre, bir 450 önerge daha verilebileceğine göre, nazari olarak hiçbir zaman kifayet işlemez ve bu Mecliste bir opstrüksiyon yapılmak, bir müzakere ilânihaye uzatılmak istenirse, ebediyen uzatılır. Bunun içindir ki, bu İctüzük, kifayet takriri kabul edildikten sonra sul dahi sorulmasını menetmiştir.

Okuyoruz İctüzüğün notlarını; «Kifayet takririnin kabulü, sorulara dahi şâmildir.» Sorulara dahi şâmil olduğu halde, burada hem de mufassal önergeler verilmek suretiyle bunların izahı sadedinde kanunun tümü üzerinde yeniden müzakere açtırmak caiz değildir, İctüzüğe aykırıdır.

«Efendim biz, bir önerge kabul ederek böyle tatbikat yürütürüz.» Hayır arkadaşlar, önerge kabul ederek tatbikat değiştirilemez. Çünkü yine bu İctüzüğün 232 nci maddesi diyor ki : «İctüzük değiştirilmedikçe mer'idir ve İctüzüğün değiştirilmesi bir suale tabidir.» İctüzük tadili teklifi verilir, aidolduğu komisyonlardan Anayasa Komisyonundan geçer, gündeme alınır, dağıtılır, müzakere edilir ve İctüzüğün bir maddesi, böyle bir usulden geçerek değiştirilir. İctüzük değişmedikçe, herkes için tatbikat mecburi, riayet mecburidir. Bu tibarla, İctüzüğün sarih hükmü ortada dururken, kifayet tak-

ririne rağmen, önergelerin izahı namı altında umumi müzakere yeniden açılmaz ve açılırsa bu Parlâmentodan hayır gelmez.

Arkadaşlar, böyle bir usulü, değil Türkiye Büyük Millet Meclisinde, ama her hangi bir derneğin umumi heyetinde tatbika kalksanız müzakere selâmeti olmaz ve bir meseleyi karara bağlamak imkân hududu dışına çıkar. Bunu geçirmek istemiyen herkes gayet basit bir usulle önerge vermek ve izah sadedinde kürsüye çıkmak suretiyle, biri konuşurken biri yazmak suretiyle, hattâ iki kişi bir Meclisi bir sene işgal eder..

«Aziz arkadaşlarım, bunun içindir ki, İctüzük sarihdir. Madde 119 ne diyor, «Madde 119 ve madde 116 beraber okunursa, önerge izahının ancak bir tek halde mümkün olduğu görülür. 116, tadilname denen bir şeyi tarif etmiştir. Tadilname bir lâyiha veya bir mebusun teklifi ile olur. Tadilnamelerde bunların kanunun, hangi maddesine veya bütçenin hangi faslına ait bulunduğu tasrih edilmelidir.» Demek ki, mebuslar tadil teklifini, bir madde tasrih ederek veya bütçe konuşuluyorsa fasıl tasrih ederek verebilirler. Kanunun tümü üzerinde tadilname olur mu?.. Maddelere geçilmedi ki..

Arkadaşlarım, biraz evvel burada konuşan hatip, dedi ki; tümü kabul edildi, maddelere geçildi, o halde niçin telâş ediliyor? Arkadaşlarım, işte bu derecede müzakere az takibedilerek kürsüye çıkılırsa yanlış tatbikata gidilir. Maddelere geçilmesine karar verilmediği için burada biz uğraşıyoruz. Bu takrir verilmiştir ve Meclisi nizam dâhilinde çalıştırmak için nefes tüketiyoruz. Maddelere geçilmiş olsaydı mesele yoktu, istenildiği kadar önerge verilebilirdi ve hattâ çok müemmel olarak, o da komisyon bu önergeyi almayı reddederse, almazsa, o zaman müemmel önergem şudur diye izahat verebilirdi. Bunun dışında, tümü konuşulurken ve maddelere geçilmesi oylanmadan bir önerge üzerinde izahat vermeyi 116 nci maddenin ikinci fıkrasıyla 119 beraber okunduğu zaman imkânsız göreceksiniz. Buna ilâve olarak bir de lütfen 105 nci maddeyi arkadaşlarımızın incelemelerini istirham ederim..

105 nci madde diyor ki : «Heyeti Umumiye müzakeresi bittikten sonra.. Bitti mi? Bitti. Bittiğine dair kifayet takriri kabul edildi mi?

Edildi... Bittikten sonra maddelere geçilmesi reye konur.» İctüzük sarıhtir. Yapılacak başka her hangi bir işlem olamaz. (Maddelere geçilmesi oya konur. Aksi halde, denin arz ettiğim gibi, işi müntehasma götürerek arz ettiğim gibi, bir mebus, iki mebus bu Parlâmentoyu çalışmaz hale getirebilir. Buna imkân vermemek için İctüzüğün 105, 116 ve 119 neü maddelerinin ışığı altında hareket edilmesini rica ederim. Bu takdirde, Asal'ın söylediği olacak maddelere geçilecek ve kanunu madde madde islah etmek mümkün olacaktır.

Teşekkür ederim.

BASKAN — Sayın İsmail Hakkı Akdoğan, aleyhinde.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Maras) — Ben de istemişim.

BASKAN — Zatiâliniz geç kalmışsınız, üçüncü olmuştunuz.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Devamla) — Peki demistiniz.

BASKAN — Hepsine peki dedim. Tek tek ayırmak mümkün değil ki...

Buyurun Sayın Akdoğan.

İSMAİL HAKKI AKDOĞAN (Yozgat) — Çok muhterem arkadaşlar, bendeniz bugün müzakerelerin başlangıcında Sayın C.H.P. Grup Başkanvekili arkadaşımızın konuşmasında ileri attığı ve bilâhara bir tavrile yüksek huzuruza gelen ve kifayet takriri kabul edildikten sonra verilen önergeler üzerine konuşma yapıp yapılmıyacağı hususunda görüşümü arz etmek üzere söz almış bulunuyorum. Peşinen şu hususu tasrih etmekte fayda görüyorum. Bendeniz önerenin aleyhinde söz almış bulunuyorum. Muhterem arkadaşlarım, burada takrir verilmeden evvel Sayın Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekilinin izah ettiği üzere 104 neü maddesinde müzakerenin kifayeti lehinde söz istiyenler bulunursa içlerinden yalnız birisine ruhsat verilir. Ondan sonra işâri reye müracaat olunur.» denilmekte ve başka bir kayıt bulunmamaktadır. Sayın arkadaşımız burada 57 numarayı taşıyan notu delil olarak ortaya koydular. 57 numaralı not «Kifayeti müzakere sorulara da şamildir» demektedir. Burada sorulara dahi kifayeti müzakerenin şamil olması, takrirlerin leh ve aleyhinde konuşma yapıp yapılmıyacağına takrirlerin izahatının ya-

pılıp yapılmıyacağına dair her hangi bir hüküm vaz'etmemiştir. Bu bakımdan bu ileri sürülen 104 neü madde, iddiayı ispata kâfi değildir. Yine ileri sürülen 105 neü madde ise «Heyeti Umumiye müzakeresi bittikten sonra maddelere geçilmesi reye konur» demektedir.

Muhterem arkadaşlar, burada kifayet takririnin hangi anda reye konulması lâzımgeldiği meselesiyle karşı karşıya bulunuyoruz. Yüce Mecliste teamül olarak devam eden bir husus vardır. Kifayet takriri gelir, reye arz edilmeden evvel muayyen adette Milletvekili arkadaşın söz alıp almadığı hususuna bakılır, bilâhara Bakana ve Bakandan sonra Komisyona, ondan sonra da son söz Milletvekiline ait olduğu esbabı mucibesıyla bir milletvekiline söz verileceği başkanlık tarafından izah edilir. Fakat kifayet takriri reye konmaz. Bakana, istiyorsa Komisyona söz verilir, son söz Milletvekilinindir diye, sıradaki Milletvekiline söz verilir.

Ondan sonra kifayet takriri oya konulur, bugüne kadar da bu usul takip edildiği için Yüksek Meclisinizde kifayetden sonra müzakere cereyan eder mi, etmez mi diye bu şekilde bir müzakere açılmamıştır. Ama bugün bu usule riayet edilmediği için önemli bir meseleyle karşı karşıya bulunuyoruz:

Sayın Meclis Başkanının dünkü tutumu hakkında C. H. P. Grup Başkanvekilinin sabah gündem harici yapmış olduğu konuşmadaki tenkidlerine aynen iştirak ediyorum. Hakikaten tüzüğe uygun bir hareket olmamıştır. İçinden çıkamadığımız hâdisde de bu yüzden hâsıl olmuştur. Arkadaşlar, dün kifayet takrirleri verilmişti. Bunun üzerinde Başkanlık, elde mevudolan önergeleri okutturaçaktı ve bu önergeler hakkında müzakere açılacaktı. Lehde aleyhte konuşmalar yapılacaktı. Şahsi kanaatim budur. Çünkü Başkanlığa bir önerge verildikten sonra bu önerenin ne istediği ve bu önergeyi kimlerin müdafaa ettiği, nasıl müdafaa ettiği Yüce Heyetçe malûm olmadan, her hangi bir hususta önerge hakkında rey verilemez.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Öyle şey olamaz.

İSMAİL HAKKI AKDOĞAN (Devamla) — Müsaade buyurunuz Coşkun Bey, bendeniz izah edeyim, ondan sonra siz izah edersiniz. Şimdi farzedelim ki, bir kanunun tümü üzerinde mü-

zakereler yapılıyor. Parti grupları söz aldılar, konuşular. Üç milletvekili arkadaşımız da söz aldı, lehte, aleyhte konuştu, önerge sahibine hiç söz verilmedi. Ve önergesinde mevzu bahis ettiği husus hiçbir hatip tarafından konuşulmadı. Şimdi biz iddia edilen usulü tatbik ettiğimiz takdirde kifayeti müzakereye karar verildi mi, Mecliste hiç konuşulmayan, bahsedilmeyen, bir hususa dair önergeyi oya vaz'etmek gibi bir durumla karşı karşıya geleceğiz ki buna inkân yoktur arkadaşlar. O halde yapılacak iş, kifayeti müzakere tahririni oya arz etmeden evvel, Tasarının tümü hakkındaki müzakerelerin bitimine karar verilmeden evvel, tahrirlerin okunması, bu tahrirlerin lehinde, aleyhinde vâkı konuşmaların yapılması, ondan sonra tümünün müzakeresinin kifayetine karar verilip verilmemesi hususunun görüşülmesidir. Bu yapılmadığına göre, iki tarafın da bâzı haklı talepleri veya görüşleriyle karşı karşıya kalma gibi bir çıkmazın içindeyiz. Bu bakımdan bizim kanaatimiz odur ki, verilen tadil teklifleri, ve önergeler hakkında konuşma yapmak mecburidir ve lâzımdır. Tüzüğümüzün, Anayasamızın ruhuna da en uygun şekil budur.

Muhterem arkadaşlar, bu bakımdan Yüksek Heyetinizde tensip ederse, burada oylanan husus, verilen tahrirler kanunun şu veya bu maddesinin şu veya bu şekilde değiştirilmesine ait bulunmadığına, tümünün normal komisyonlardan geçmek üzere komisyona iadesine veya Hükümetçe geri alınmasına dair bulunduğu göre, bu hususu gerektiren esbabı mucibelerin, gerek tahrir sahipleri tarafından, gerekse tahririn lehinde veya aleyhinde olan kimseler tarafından burada izah edilmesine ve müzakeresinin yapılmasına inkân verelim. Tahrirlerin müzakeresi lâzım ve zaruridir.

Muhterem arkadaşlarım, burada konuşan sayın bir arkadaşımız tüzüğün 77 ne maddesi gereğince bu kanunun maddelerine geçilmesinin oya vaz'edilmesini, ancak kabul edilmediği takdirde bu dönem sonuna kadar böyle bir kanun teklifinin artık Yüksek Meclise gelebileceğini söylediler. Doğrudur. İşte bu durumu gözettiğimiz için grupumuza mensup arkadaşlar tarafından ve grupumuz adına yapılan konuşmalarda belirtildiği üzere, kanun teklifinin reddine dair bir teklif yapılmamıştır. Diğer parti grupla-

rı tarafından da böyle bir teklif yapıldığını hatırlamıyorum. Kanunun bugünkü şekliyle maddelerine geçilmesi ve kabul edilmesi Yüksek Meclisinize (benim kanaatime göre) mümkün görülmediğinden, biz, maddelere geçilmeden evvel bu kanunun daha güzel bir şekilde hazırlanması, gerek Anayasa, gerekse demokratik usullere uygun bir hale getirilmesi için komisyona iadesini teklif etmiş bulunuyoruz. Bu bakımdan kanunun toptan reddi gibi bir tehlike mevcut değildir. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın arkadaşlar içtüzüğün 89 ne maddesi gereğince Sayın Mehmet Sağlam ile Sayın Orhan Apaydın tarafından verilmiş olan önerge üzerinde iki lehte iki aleyhte söz almış bulunan arkadaşlara söz verdim ve...

(A. P. den Gökhan Evliyaoğlu, Şadi Binay, Kadri Eroğan ve daha iki arkadaşı ayağa kalkarak ekseriyetin olmadığını beyan ettiler) (Gürültüler)

BAŞKAN — Ve bunun üzerine de, önerge üzerinde görüşülmüş oldu. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler...

(GÖKHAN EVLİYAOĞLU (Balıkesir) — Ekseriyetin olmadığı beyan edilmiştir, binaenaleyh, oylama yapılamaz.

BAŞKAN — Kabul etmiyender... Önerge kabul edilmiştir.

Arkadaşlar, beş kişi ayağa kalkmış ve ekseriyetin olmadığını beyan etmiştir. Binaenaleyh, yoklama yapılacaktır.

SADRETTİN ÇANGA (Bursa) — Usul hakkında söz istiyorum. (Gürültüler)

BAŞKAN — Usul hakkında söz veremem, yoklama yapacağız.

SADRETTİN ÇANGA (Bursa) — Yoklanmanın yapılamayacağı hakkında, usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Rica ederim, Riyasete karşı beyanda bulunmuyoruz.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Sayın arkadaşlarım, komisyonlarda açık bulunan üyelikler için yapılan seçimin sonucunu arz ediyorum :

Yüksek Başkanlığa

Millî Savunma Komisyonunda açık bulunan üyelik için yapılan seçime (197) üye katılmış

ve neticede aşağıda isimleri yazılı olanlar hizalarında gösterilen oyları almışlardır.

Arz olunur.

Üye	Üye
Bursa	Afyon Karahisar
İsmail Yılmaz	Asım Yılmaz

Üye
Sakarya
Burhan Akdağ

İsmail hakkı Yılanlıoğlu	: 162
Boş	: 31
Muhtelif	: 4

BAŞKAN — Gerekli çoğunluk sağlanamadığı için seçim muamelesi gelecek birleşimde ıera edilecektir.

Yüksek Başkanlığa

İçişleri Komisyonunda açık bulunan üyelik için yapılan seçime (178) üye katılmış ve neticede aşağıda isimleri yazılı olanlar hizalarında gösterilen oyları almışlardır.

Arz olunur.

Üye	Üye
Bursa	Afyon Karahisar
İsmail Yılmaz	Asım Yılmaz

Üye
Sakarya
Burhan Akdağ

Reşit Ülker	: 161
Boş	: 17

BAŞKAN — Gerekli çoğunluk sağlanamadığından seçim muamelesi gelecek birleşimde ıera edilecektir.

Sayın arkadaşlarım, yoklama neticesinde gerekli çoğunluğun mevcut bulunmadığı görülmüştür. Bu sebeple birleşimi 18 Şubat 1964 Salı günü saat 15,00 te toplanılmak üzere kapatıyorum.

Riyaset Divanı adına hepinize iyi bayramlar dilerim.

Kapanma saati : 18,00

6. — SORULAR VE CEVAPLAR

A — YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — *İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İstanbul'un Kartal ilçesi dâhilinde bulunan Tuzla içmelerinin hangi esaslara göre işletildiğine ve hangi esaslar dâhilinde teftiş ve murakabe edildiğine dair yazılı soru önergesi ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir, Turizm ve Tanıtma Bakanı Ali İhsan Göğüş ve Ulaştırma (eski) Bakanı İhsan Şeref Dura'nın yazılı cevapları (7/379)*

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın yazılı olarak Sağlık ve Sosyal Yardım, Turizm ve Ulaştırma bakanları tarafından cevaplandırılmasını saygularım ile rica ederim.

İstanbul Milletvekili
Reşit Ülker

Yazılı soru : İstanbul'a bağlı Kartal ilçesi dâhilinde ve bütün Türkiye'ce TUZLA İÇME-

LERİ namıyla tanınan içmeler hangi esaslara göre işletilmekte ve hangi esaslara göre teftiş ve murakabe edilmektedir?

Son beş sene içinde sağlık noktai nazarında bu içmeler kaç defa teftiş edilmiş ve ne gibi sağlık noksanlıkları tesbit edilmiş ve buna karşısı ne gibi kanuni muameleler yapılmıştır?

Buranın giriş ücretleri kuruluşunla bu yana nasıl bir seyir takibetmiştir?

Son beş yıl içerisinde kaç vatandaş bu yere gelmiştir? Türkiye'nin her tarafından ve yurt dışından gelenlerin miktarları nedir?

Civarında başkaca meskûn mahal bulunmadığı halde Devlet Demiryolları ne sebeple burada bir istasyon yapmıştır? Son beş yılda banliyö ve posta terenleri içmelere ne kadar yoleu taşımıştır? (Yıl yıl)

Turizm İş Birliği Nizamnamesinin 27 nci maddesinde, «Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti, haiz olduğu hassalar bakımından tedavi hususunda fennen mübrem ve elzem olduğu tesbit edilen, muvassa imkânları bol ve her mevsim için devamlı ve mevki itibariyle cazip kaplıca, ılıca ve sair şifalı su kaynaklarının bulunduğu yerlerde alâkalı iş birliği uzuvlarıyla de yardımlaşarak termal ve klimatik kür tesisleri kurar ve işletir. Bu tesislerden müsaidolanlarda bü müesseselerle alâkalı yardımcı personeli yetiştirmek üzere nazari ve amelî kurslar verilir. Ve ilmî araştırmalar yapmaya elverişli lâboratuvarlar kurulur» denmekte olmasına göre Tuzla içmeleri üzerinde bu madde ve diğer maddeler bakımından durulmuş müdür?

Tuzla içmeleri 5 Yıllık Plân ve yıllık plânlarda düşünülen bir vasıfta mıdır?

T. C.

Sa. ve So. Y. Bakanlığı

Bakan

11 . 2 . 1964

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Kanunlar Müdürlüğü 8 . 10 . 1964 gün ve 7/379 - 7064 - 39969 sayılı yazıya.

İstanbul'un Kartal ilçesi dâhilinde bulunan Tuzla içmelerinin hangi esaslara göre işletildiğine ve hangi esaslar dâhilinde teftiş ve murakabe edildiğine dair İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in yazılı soru önergesinin cevabı ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz olunur.

Saygılarımla.

Kemal Demir

Sa. ve So. Y. Bakanı

Tuzla içmeleri, 12 Ocak 1927 tarihli Kararname ve hududu muayene ile ihale olunan Tuzla ve havalisi içme maden sularının imtiyaz mukavelesi ve imtiyaz şartnamesine göre işletilmektedir. Devletle Tuzla İçmeleri Anonim Şirketi arasında yapılan bu mukaveleye göre 75 sene müddetle adı geçen şirkete, şartnamesine uygun olarak işletme müsaadesi verilmiştir.

Tuzla İçmeleri Anonim Şirketi, umumi hükümlere göre Hükümetin murakabesi altında bulunduğu gibi sâfi hasılatından muayyen bir kısmını Devlet hissesi olarak Etibanka ödemektedir. Şartnamenin ve içmelere uyan sair mevzuatın

öngördüğü sıhhi sahadaki tefsirler zaman zaman mahallî sağlık teşkilâtı tarafından yapılmaktadır.

Tuzla içmelerinde mevsim müddetince daimî bir hekim mevcuttur. İçmeler hekimi, tesislerin daimî sıhhi kontrolcusu olup gelen vatandaşların sıhhi kontrolleri ile ilgilidir. Bundan başka içmelerin yukarıda belirtildiği gibi mahallî sağlık teşkilâtı tarafından mevsim müddetince 15 günde bir sıhhi kontrolü yapılmaktadır.

Bunlara ilâveten her mevsim İstanbul Sağlık Müdürlüğü içmelerin durumunu tetkik için Hükümet tabipliği ile birlikte gerekli kontrolü yapmaktadır.

Buranın günlük su ücreti ilk kuruluş senesinde 75 kuruşla başlamış olup, 1945 senesinde 100, 1962 senesinde 200 kuruş olmuştur. (Talebe, çocuk ve askerlerden bu ücretin yarısı alınmaktadır.)

1928 yılından 1950 yılına kadar şirket vergiden muafı: 1950 yılından itibaren Gelir ve Kurumlar Vergisine tabi tutulmuştur.

İçmelere gelen ziyaretçi adedinin yıllık toplamı, su bedeli hesaplarına göre 100 000 civarında bir rakama varmakta ise de, bazı ziyaretçilerin birkaç gün içmeye girdiği düşünülecek olursa bu miktarın daha az olacağı anlaşılmaktadır.

Evvelce ziyaretçilerin çoğu civar köy, kasaba ve İstanbul'dan gelmekte iken, halen taşradan gelenlerin her yıl artmakta olduğu müşahade edilmektedir. Memleket haricinden gelenlerin miktarında da her yıl bir artma olmaktadır.

Elde mevcut katî bir istatistikî malûmat olmadığı için içmelere gelenlerin miktarı kesin olarak bilinmemekte ise de, 40 - 50 bin civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Turizm İşbirliği Nizamnamesinin 27 nci maddesinde «Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti, haiz olduğu hassaları bakımından tedavi hususunda fennen mübrem ve elzem olduğu tesbit edilen muvassala imkânları bol ve her mevsim için devamlı ve mevki itibariyle cazip kaplıca, ılıca ve sair şifalı su kaynaklarının bulunduğu yerlerde alâkalı işbirliği uzmanları ile de yardımlaşarak termal ve klimatikkür tesisleri kurar ve işletir. Bu tesislerden müsaidolanlardan bu müesseselerle alâkalı yardımcı personeli yetiştirmek üzere nazari ve amelî kurslar verilir. İlmî ara-

tirmalar yapmaya elverişli laboratuvarlar kurulur» denilmektedir. Bu madde hükmüne göre Turizm ve Tanıtma Bakanlığında, Bakanlığımız ve alâkâlı diğer bakanlıklar temsilcileri ile birlikte müşterek toplantılar yapılmaktadır. Bu hususta henüz katı bir karara varılmamış olmakla beraber ilerdeki faaliyetlerimize faydalı olur mülahazasıyla çalışmalarına devam edilmektedir. Bu çalışmalarımızda Tuzla içmeleri de ön plânda göz önünde bulundurulmaktadır.

T. C.

Tu. ve Tanıtma Bakanlığı 27 . 12 . 1963

Hususi Kaleme

Sayı : 57 - 7161

Millet Meclisi Başkanlığına

Sayın İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, 8 . 10 . 1963 tarih ve 7/379, 7064 - 39969 sayılı yazınızda zikredilen, yazılı sorusuna cevabımı arz ediyorum :

1. Tuzla İçmeleri Tuzla Belediyesi hudutları içindedir. 70 yıl müddetle Tuzla İçmeleri Anonim Ortaklığına tevdi edilmiştir.

2. İçmeler sağlık bakımından Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, temizlik bakımından da belediyece murakabe edilmektedir.

3. Tuzla İşletmelerinin daimî bir hekimi vardır. İçmeler, hekim tarafından daimî surette kontrol edilmektedir.

4. Mevsim müddetince Tuzla Belediyesi ve belediye hekimi sıhhi nezareti altında haftada bir kontrol edilir.

5. Kontrol, Hükümet tabipliğince içmeler mevsim müddetince 15 günde bir sıhhi kontrolleri yapılır.

6. Her mevsim İstanbul Sağlık Müdürlüğü ve Hükümet tabipleri ile birlikte içmeleri kontrol eder.

7. Tuzla içmeleri Tuzla köyünün 4 kilometre kuzeyindedir. İçmelerde istirahat yerleri, su havuzu ve sair tesisler vardır.

8. Büyüklükten günlük su içme bedeli 2, küçükler ve askerlerden 1 lira alınmakta ve yıllık kazanç takriben 75 bin lirayı bulmaktadır. Şirketin kazancı Kurumlar ve Gelir Vergisine tâbidir.

9. Beş Yıllık Plân gereğince sağlık tesisleri için 55 milyon lira ayrılmış olup, her yıl bu kabül tesislere 11 milyon liradan biraz fazla sarf edilecektir. Aneak bu konuda Sağlık ve Sosyal Yardım

Bakanlığımızın bir etüdü henüz Bakanlığımıza intikal etmemiştir.

Saygı ile arz olunur.

Tu. ve Tanıtma Baakanı
Ali İhsan Göğüş

T. C.

Ulaştırma Bakanlığı
Karayolları Ulaştırma
Dairesi Başkanlığı
Kayıt No. : 11 - 3/
1256/9550

26 . 10 . 1963

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 8 . 10 . 1963 tarih ve Kanunlar Müdürlüğü 7/379/7064 - 39969 sayılı yazınız :

İstanbul'un Kartal dâhilinde bulunan Tuzla içmelerinin hangi esaslara göre işletildiği ve hangi esaslar dâhilinde teftiş ve murakabe edildiğine dair İstanbul Milletvekili Sayın Reşit Ülker tarafından verilen yazılı soru önergesinin Bakanlığımızı ilgilendiren kısmına ait cevabı, ilişik olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

İhsan Şeref Dura
Ulaştırma Bakanı

T. C.

Ulaştırma Bakanlığı
Karayolları Ulaştırma Dairesi Başk.

İçme durağı, burada bulunan içme tesisleri sahiplerinin vâkı talepleri üzerine çok seneler evvel, yalnız içme mevsiminde halkın istifade edebilmesi için, açılmış olup bu durak 25 seneden daha fazla bir zamandan beri her içme mevsiminde bir kısım banliyö trenlerinin Pendik'ten İçme'ye uzatılmaları suretiyle yolcuların tesislerden istifadeleri sağlanmakta idi.

Çok evvelki senelerde trenlerin Pendik'ten İçme'ye kadar makina tarafından itilmek suretiyle devam ettirilmesinin meydana getirdiği müşkülâtı bertaraf etmek için, İçme istasyonunda makinanın manevrasını mümkün kılmak üzere bir barınma hattı yapılmış ve bir istasyon barakası da inşa edilmişti.

Haydarpaşa banliyö çift hattının evvelâ Tuzla'ya sonra da Gebze'ye kadar uzatılması dolayısıyla İçme'deki barınma hattına ihtiyaç kalmadığından makaslar sökülerek, binası çift hat üzerinde bir durak haline getirilmiştir. Banliyö trenle-

rinden Tuzla'ya ve Gebze'ye kadar işliyenler İçme durağında durmakta, ayrıca Haydarpaşa - Adapazarı arasında işliyen iki çift mototrenden birer tanesi de İçme'de durmaktadır.

İnşası 1956 yılı sonunda tamamlanmak üzere burada kârgir bir durak binası inşa edilmiş olup duruşlar, 1956 yılına kadar yalnız içme mevsimine munhasır olmak üzere ihdas edilmiş iken, 1956 yılından itibaren orerlere ithal edilmek suretiyle bütün yıla teşmil edilmiştir.

Son beş yıl içinde İçme'ye satılan bilet adedleri:

1958 yılında	47 638
1959 »	46 768
1960 »	85 019
1961 »	60 734
1962 »	72 615 tir.

2. — *Samsun Milletvekili Osman Şahinoğlu'nun, Pilot bölge kabul edilen Terme ilçesinde inşasına başlanan sağlık merkezine, 1964 senesi için, ne kadar yardım yapılacağına dair yazılı soru önergesi ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir'in yazılı cevabı (7/405)*

Millet Meclisi Riyasetine

Soru :

Aşağıda yazılı hususatin Sayın Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygı ile rica ederim.

Pilot bölge olarak kabul ve ilân edilen Samsun'un Terme kazasında sağlık merkezi inşaatına başlanmıştır.

1. İnşaat hangi tarihte başlamıştır?
2. İnşa edilmekte olan sağlık merkezi binası hangi tiptir?
3. Halen inşaat hangi safhadadır?
4. Bu inşaat için şimdiye kadar hangi fasıllardan ne kadar yardım yapılmıştır?
5. 1964 senesi için hangi fasıllardan ne kadar yardım düşünülmektedir?
6. Sağlık merkezi inşaatının ne zaman bitirilmesi düşünülmektedir?

Samsun Milletvekili
Osman Şahinoğlu

T. C.

Sağlık ve Sosyal Yardım
Bakanlığı

10.2.1964

Konu: Terme'de yapılmakta olan sağlık merkezi binasına dair Samsun Milletvekili Osman Şahinoğlu'nun yazılı soru önergesi hakkında

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı
İlgi: 26 . 12 . 1963 gün ve 7/405 - 7648/43259 sayılı yazıya.

Samsun Milletvekili Sayın Osman Şahinoğlu'nun, Terme'de inşasına başlanan sağlık merkezi hakkındaki yazılı soru önergesinin cevapları aşağıya çıkarılmıştır. Bilgilerinize arz olunur.

Dr. Kemal Demir
Sağlık ve Sosyal Yardım
Bakanı

1. Bakanlığımızın yardımı ile Terme'deki mahalli dernek tarafından yapılmakta olan sağlık merkezi inşaatına Mayıs 1963 te başlanmıştır.

2. Adıgeçen sağlık merkezi 22 yatak kapasitelidir.

3. Binanın birinci katı bitirilmiş ve lentosu atılmıştır.

4. İnşaat için Bakanlığımız tarafından derneğe şimdiye kadar 716 net bölümden 55 000 lira yardım yapılmıştır.

5. Bakanlığımızın bu çeşit derneklere yardımı bir teşvik mahiyetinde olup, bu yardım ekseri ahvalde yapılan yatırımın % 15 - 20 sini kapsamaktadır. Diğer taraftan yapılan yardımlar derneğin çalışma hızı ve imkânlarına da bağlı bulunduğundan 1964 malî yılı içinde Terme'deki derneğe ne miktar yardım yapılacağına bugün kesin olarak söylenmesine imkân görülmemektedir.

6. Sağlık merkezinin bitirilmesi derneğin faaliyet ve imkânlarına bağlı bulunduğundan bitirilme tarihi hakkında kesin bilgi vermek bugün için mümkün görülememiştir.

3. — *Bursa Milletvekili İsmail Yılmaz'ın, ormanlık bölgelerde yaşayan halka, linyit yakmaları için, soba temini hususunda ne düşünüldüğüne dair yazılı soru önergesi ve, Tarım Bakanı Turan Şahin'in yazılı cevabı (7/421)*

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Tarım Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını delâletinize arz ederim.

Saygılarımla.

İsmail Yılmaz
Bursa Milletvekili

1. Ormanların korunmasında, linyit (kömürü) yakılmasının büyük faydeleri olduğu yüksek malûmlardır.

2. Orman teşkilâtınızın başmüdürlük, işletme müdürlükleri, bölge şeflikleri bina ve lojmanlarında, bilhassa ormanlık bölgelerde çam ve meşe odunu yakılmaktadır.

Buralarda linyit yaktırılması hususunda Bakanlığınızca ne düşünülmektedir?

3. Halkımızın, yurdun ormanlık bölgelerinde yaşayan kısmı da mahruk olarak çam, meşe ve sair einslerde odun yakmaktadır. Bu halkın linyit yakmaları için soba temini hususunda Bakanlığınızca ne düşünülmektedir.

4. Halkımızın tatbikatını görerek faidesine inanmadığı bir şeyi yapmıyacağı da aşikârdır. Bakanlığınız müesseseleri ile halk tabakası ve köylü ile en yakın teması olan Bakanlıktır. Elemanlarınız vasıtası ile köylüye linyit yakmanın faydelerini ve ormanların korunmasının böylece mümkün olduğunu köylerde toplantılar yaparak anlatılmasının mümkün olup olmadığı.

T. C.

Tarım Bakanlığı
Özel Kalem Müd.
Sayı : 121/8419

6 . 2 . 1964

Konu : Yazılı soru Hk.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 27 . 1 . 1964 gün Genel Sekreterlik 7/421 - 8003/44615 sayılı yazı :

Bursa Milletvekili Sayın İsmail Yılmaz'ın, ormanlık bölgelerde yaşayan halka, linyit yakmaları için, soba temini hususunda ne düşünüldüğüne dair yazılı soruları tetkik edildi, buna dair cevaplarımız aşağıdadır.

1. Orman içi ve kenarı köylerimizde ikamet etmekte olan vatandaşlarımızın yakıt olarak odun ve tezeği israf edencesine kullanmalarını önlemek ve dolayısıyla ormanlarımızın korunması ve tarımında entansitenin artırılmasında yardımcı olmak üzere köy tipi yüksek randı-

manlı soba ve kuzineler Orman Genel Müdürlüğü (İLO) Teşkilâtından temin etmiş olduğu mütehasıslar yardımı ile de geliştirilmiş bulunmaktadır.

Bu soba ve kuzinelerin bilhassa köylerde bulunan orman muhafaza memurlukları lojmanlarında kullanılmasına başlanılmıştır.

Odun ve tezeğin yakıt olarak kullanıldığı orman bölgelerinde linyit istihsalini teşvik ve desteklemek maksadiyle linyit işletmecilerine beş sene müddetli faizsiz ve âzami 50 000 liraya kadar idarece kredi açılmaktadır.

Ancak; gerek linyit istihsalini ve gerekse bilhassa ormanlık bölgelere yeter miktarda linyitin sevki bugün için arzu edilen seviyeye erişmiş değildir. Bu sebeple daha ziyade küçük ikâmet sahalarında bulunan muhafaza memurlukları ve bölge şeflikleri ile bazı işletme müdürlüğü ve başmüdürlük bina ve lojmanlarında linyit kömürü kullanılması ancak kömürün temin edilebildiği nisbette olabilmektedir.

Geliştirilmiş bulunan seyyar tip soba ve kuzinelerin işletme ve başmüdürlük merkezleri idare ve ilâmet binalarında kullanılmasına bu soba ve kuzinelerin seri imalatı ile beraber başlanacaktır. Bunlar için gerekli teknik detay resimleri hazırlanmış olup, bu yıl içinde seri imalatına geçilecektir.

2. Odun ve tezeğin yakıt olarak fazla kullanıldığı ormanlık bölgelerde yaşayan vatandaşların ısıtma ve ısıtma vasıtaları ihtiyaçlarını karşılamak ve aynı zamanda sarf edilmekte olan odun ve tezeğin kullanılma miktarını asgari haddede indirmek için yüksek ısı randımanı veren soba ve kuzineler ormanlık bölgeler köylüsüne verilmeye başlanmıştır. El'an imal ettirilmekte ve bir yandan da köylüye tevzi edilmekte olan soba ve kuzine miktarı 5 500 aded olup bu maksatla orman başmüdürlüklerine 743 000 lira plâsman verilmiştir.

Ayrıca sırf linyitle çalışabilen ve % 85 randımanlı soba ve kuzine projeleri ve modelleri hazırlanmış olup, bunların seri imalatına da yıl içinde geçilecektir.

Bu soba ve kuzineler özellikle linyit ocaklarının faaliyetinde bulunduğu veya linyit kömürünün sevk edilmesi imkânlarının bulunduğu ormanlık bölgeler köylüsüne kredi ile verilecektir.

Bu maksatla ormanlık bölgeler civarında bulunan linyit işletmelerine, istihsal edecekleri kömürü, bölge köylüsünün ihtiyaçları için kullanmalarını teminen bunlara linyit istihsalini teşvik kredileri açılmaktadır.

3. Gerek odun ve zirai artıklarla çalışan ve linyit kömürü temini imkânsız olan orman bölgeleri köylüsüne verilen sabit tip soba ve kuzineler ve gerekse linyitle çalışan seyyar tip soba ve kuzineler hakkında kuruluş ve kullanılış tatbikatları Orman Genel Müdürlüğü bu hususta yetmiş elemanları vasıtasıyla orman başmüdürlüklerinde ormancı teknik elemanların ve bölge köylüsünün iştiraki ile muhtelif köylerde yapılmıştır. Başmüdürlüklerde bulunan ve tatbikatlara iştirak ederek bunların kuruluş ve kullanılışını öğrenmiş olan teknik elemanlar orman köylerinde aynı gayenin tahakkuku için tat-

bikatlara devam etmektedirler.

Soba kuzinelerin verildiği her orman köyünde birkaç köylü vatandaş özel olarak yetiştirilmekte, soba ve kuzinelerin nasıl kurulup kullanılacağı bunlara öğretilmektedir.

Köylerde yapılan tatbikatlarda demonstrasyon mahiyetinde köylü evinde kurulmuş olan soba ve kuzineler kuruldukları evlerde bırakılarak her an köylünün gözü önünde bulunması temin edilmiştir.

Soba ve kuzinelerin kullanılışı ve aynı zamanda linyit kömürünün kullanılmasının faydaları her fırsatta köylüye amelî ve nazari olarak gösterilmekte ve izah olunmaktadır.

Bilgi edinilmesini saygılarımla arz ederim.

Tarım Bakanı
Turan Şahin

Millet Meclisi

GÜNDEMİ

ELLİDÖRDÜNCÜ BİRLEŞİM

13 . 2 . 1964 Perşembe

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Sayın üyelerden bâzılarına izin verilmesi hakkında Başkanlık Divanı tezkeresi (3/820)

2. — İçişleri Komisyonunda münhal bulunan üyelige seçim.

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

1. — Siyasi partiler kanunu tasarısı ile Adana Milletvekili Kasım Gülek ve Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Siyasi partiler kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu (1/560, 2/378, 2/591) (S. Sayısı : 527) [Dağıtma tarihi : 27 . 11 . 1963]

× 2. — Devlet personeli meslek teşekkülleri kanunu tasarısı ve Anayasa, Adalet, İçişleri ve Plân komisyonlarından üçer üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/546) (S. Sayısı : 543) [Dağıtma tarihi : 28 . 12 . 1963]

× 3. — Özel öğretim kurumları kanunu tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Manisa Üyesi Ferit Alpiskender'in, hususi eğitim ve öğretim müesseseleri kanunu teklifi ve Kırşehir Milletvekili Memduh Erdemir'in, Âmme menfaatine hizmet gayesiyle kurulan dernekler tarafından açılan özel okul öğretmenlerinin sosyal güvenlikleri hakkında kanun teklifi ile Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu ve 55 arkadaşının, Âmme menfaatine hizmet gayesiyle kurulan dernekler tarafından açılan özel okul öğretmenlerinin sosyal güvenlikleri hakkında kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonlarından seçilen beşer üyeden kurulan Geçici Komisyon raporu (1/539, 2/581, 2/617, 2/618) (S. Sayısı : 495 e 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 15 . 1 . 1964]

